

Studentski list **Teofil**

God. V./2010./br. 1 (8)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU

TEMA BROJA

Izazovi nove religioznosti
i pučko praznovjerje

INTERVJU

PROMIŠLJANJA

MEDITACIJE

KUTAK SVAKODNEVNICE

Teofil

list studenata KBF-a u Đakovu
 God. V. (2010.), br. 1 (8)
 ISSN 1846-1336

Izdavač:

Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu

Odgovara:

Doc. dr. sc. Vladimir Dugalić

Glavni urednik:

Nikola Neretljak, IV. godina

Uredničko vijeće:

Matija Akšamović, IV. godina
 Vlatko Glavaš, IV. godina
 Krešimir Šaf, III. godina
 Marina Šuvaković, II. godina

Suradnici:

Irena Barić, IV. godina
 Petar Kopunović-Legetin, IV. godina
 Sanela Milišić, IV. godina
 Maja Pažin, IV. godina
 Ana Totić, IV. godina
 Adrijana Čaljkusić, III. godina
 Margareta Gregić, III. godina
 Marko Iličić, III. godina
 Dean Kokić, III. godina
 Marija Mišetić, III. godina
 Valentina Sudić, III. godina
 Mihaela Vargašević, III. godina
 Ivan Benaković, II. godina
 Marijana Blažević, II. godina
 Marko Cmrečnjak, II. godina
 Ida Malnar, II. godina
 Antonio Gavran, I. godina
 Valentina Kadić, I. godina
 Marija Spajić, I. godina
 Gabrijela Šajin, I. godina

Adresa uredništva:

KBF u Đakovu
 Petra Preradovića 17
 31400 Đakovo
 Telefon: 031/802-402

Lektura:

Anzelma Salopek, prof.

Naslovna stranica:

Mihaela Pecnik

Grafička obrada:

Glas Slavonije d.d.

Tisak:

Gradska tiskara d.d. Osijek

Naklada:

800 primjeraka

List izlazi dva puta godišnje

Prilog potpore možete poslati
 na adresu Uredništva.

www.kbfdj.hr

15

25

42

47

59

1 Riječ urednika

3 Tema broja

5 SEKTE - novi religiozni pokreti i sljedbe

9 Reiki i alternativna medicina kao
 izazov kršćanstvu

12 Pučko praznovjerje

15 Pokušaj promišljanja na temu
 religioznosti suvremenog doba

18 Koliko su praznovjerni naši studenti

20 Put u borbi protiv praznovjerja

23 Intervju....

25 Intervju s mr. sc. Davorom Vukovićem
 Susret katolika s vlastitom vjerom

29 Promišljanja

31 Čovjek u suvremenom svijetu

35 De imitatione Christi

38 Nasljedovati sv. Franju - proslava
 800. obljetnice franjevačkog reda

40 (Ne)Ozbiljna priča

42 Godina župne kateheze
 u našoj nadbiskupiji

43 Bila je...

44 Neke stvari se ne mijenjaju

45 Meditacije

47 Molitva i šutnja

49 Milosna je prisutnost Tvoja,
 Gospodine!

51 Kutak svakodnevnice

52 Akademska godina 2009.-2010.
 - novi studenti

55 Zaziv Duha Svetoga

55 Dan Fakulteta

57 Studentske aktivnosti

59 Filozofski simpozij »Izabrana
 pitanja ruske religiozne filozofije«

61 Duhovna obnova za studente laike

63 Zimski ispitni rokovi

Nikola NERETljak, IV. god.

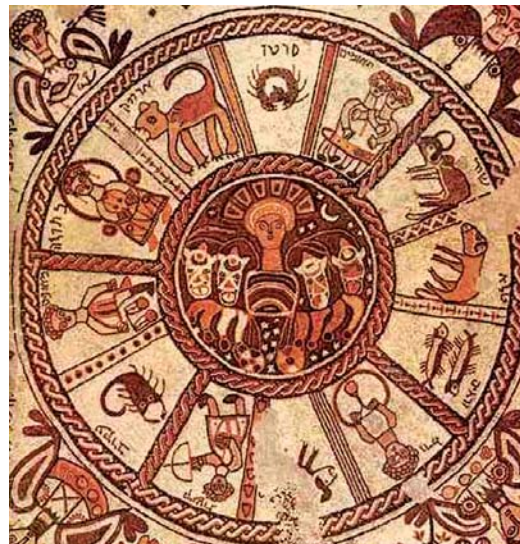
Jesmo li praznovjerni?

Poštovani čitatelji! U novom broju studentskog lista Teofil pokušali smo promišljati na temu Izazovi nove religioznosti iz više perspektiva koje nam se otvaraju: s teološkog stajališta, filozofskoga te etičko-moralnog. Proveli smo i anketu među studentima teologije kako bismo ustanovili jesu li naši studenti praznovjerni, i koliko. Rezultate sami proanalizirajte, pa prosudite.

U razgovoru s profesorom fundamentalne teologije, mr. sc. Davorom Vukovićem, pokušali smo dobiti odgovore na aktualna pitanja religioznosti. Nadalje, tu su prilozi duhovno-religioznoga sadržaja, pjesničkoga i likovnog stvaralaštva naših studenata.

Poražavajuća je činjenica da se većina Hrvata izjašnjavaju kao rimokatolici, a praznovjerje i poganstvo cvjetaju. Profitabilnost tarota, vidovnjaka, astrologa neki su od pokazatelja da navedena teza stoji. Lokalne babe koje skidaju uroke veoma su posjećene i popularne, popularnije od župnika koji samo »rogobore« s oltara, ukidajući posljednje trenutke slobode našem »divnom« puku. Ljudi misle kako to nema nikakva utjecaj na njihovu vjeru, iako jasno stoji: »Ja sam Gospodin Bog tvoj, nemaj drugih bogova uz mene.« Pa čemu onda toliko povjerenje prema ovozemaljskim bogovima, kad imamo utjehu u svome Bogu? Imanentno se uzdiglo visoko, a

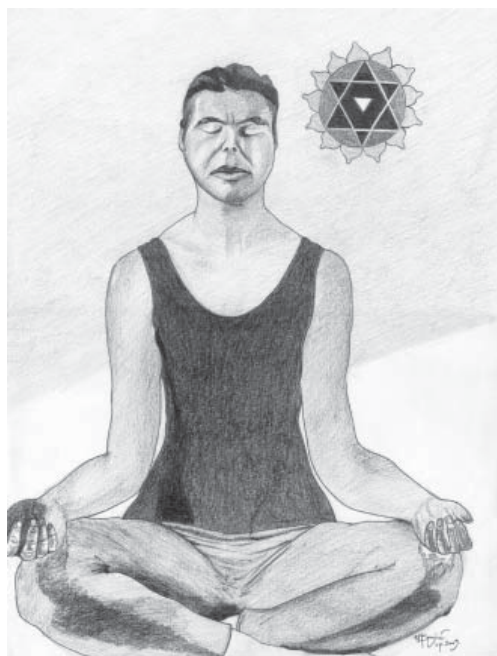
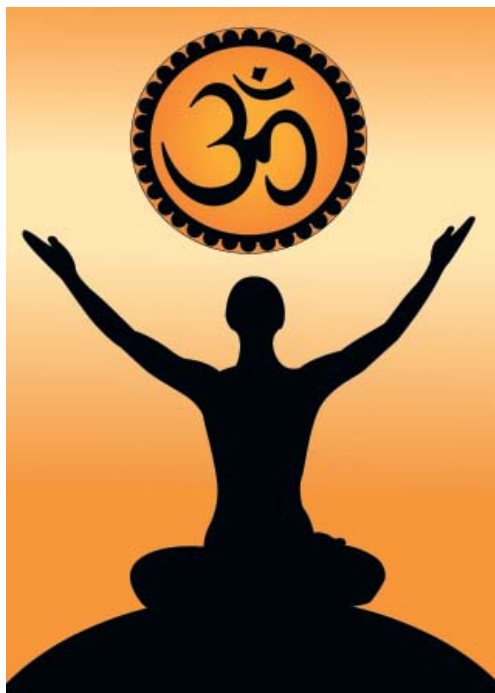
transcedentno je postalo immanentno. Zašto? Čini se da je tako lakše, bezbrižnije i manje zamarajuće za jednog, već iscrpljenog, čovjeka. Ljudi kao da su postali opterećeni svime drugim samo ne svojim odnosom s Bogom. Ona na-

ravna čežnja za onostranim prisutna je u čovjeku, ali je postala čežnja za »nečim«.

Napose danas teško je čitati znakove vremena kroz prizmu vjere, pa mnogi pribjegavaju određenim oblicima religioznosti, ne bi li sada i odmah uvidjeli plodove svojih uvjerenja. Vjerujem da bi takvim osobama trebalo na očigled pretvoriti vodu u vino, ili ih pak uskrsnuti od mrtvih prije reda, da bi prihvatili teški i trnoviti Kristov put. Vjera je postala nešto opipljivo, a samim time i predmet vjere. Umjesto da se ponaša kao biće stvoreno na sliku Božju, čovjek se ponaša kao bog koji stvara na svoju sliku. Sumnjam da se čovjekov mentalni sklop uvelike promijenio otkako je izišao iz špilje. Doživio je određeni intelektualni, duhovni i tehnološki napredak, ali sklonosti, potrebe i traganje za novom pećinom, koja ne mora biti nužno sigurnija od one koju je napustio, ostali su isti.

Svi se nalazimo pred izazovima nove, ali i stare religioznosti, možda bi bolje zvučalo - pred

Marija Spajić, 1. godina

izazovima strane religioznosti. Dođemo možda i u napast zagledavši se u takvu autonomiju morala, antidogmatičnosti, čovjeka stavljenog u središte cjelokupne stvarnosti - relativiteta bez čvrstog utemeljenja. Ljudi su skloni eksperimentiranju i ponekad zbog puke potrebe za nečim novim zapadaju u glib, iz kojeg se teško kasnije izvući. No ne treba se zbog toga previše uznemiravati, jer Bog je na našoj strani i ima plan za svakoga od nas. Moramo biti svjesni da nikad neće postojati savršena Crkva, i da ne mogu svi biti idealni vjernici, premda su kršteni. Uvijek je bilo otpadnika od vjere, i uvijek će biti, a na nama je da u svojoj okolini djelujemo u skladu s vlastitim uvjerenjima i na najbolji način prikazemo našu vjeru onakvom kakva ona zaista jest.

Uskoro će ispitni rokovi, što za mnoge studente znači da nema spavanja i slobodnih aktivnosti. Neovisno o ishodu ispita, uredništvo Teofila vam želi sretno polaganje ispita.

TEMA
TEMA
TEMA
TEMA

BROJA

14. prosinca '08. galina, Marija

Izazovi nove religioznosti i pučko praznovjerje

Uljuljana u tišinu noći.
Otkucaji sata vode me u san.
Božja blizina smiruje,
a pospanost vlastitih misli
tjera da lebdim prostranstvima
gdje ne postoje strahovi, nemiri i tuga.
Vrijeme se rasipa,
ali nije mi važno.
Dobila sam bogatstvo vječnosti
da i nakon sna
nastavim sanjati.

Marija Mišetić, 3. godina

Piše: Vlatko Glavaš

SEKTE -

novi religiozni pokreti i sljedbe

Svjedoci smo sve većeg povećanja broja sekta, koje postaju dio suvremenog opisa religioznosti Zapada, a to i te kako stvara problem društvu i Crkvama. Riječ »sekta« možemo prevesti dvojako: »grupa ljudi koja se od nečega odvojila« ili »grupa ljudi koja nekoga ili nešto slijedi (sljedba)«. Kako god bilo, radi se često o malobrojnim grupama kršćana ili nekršćana koje svojim javnim djelovanjem i propovijedanjem žele ostaviti dojam brojnosti. U doba Rimskog Carstva »sekta« je predstavljala određen način razmišljanja, stil života, političku stranku koju je osoba podupirala ili filozofsku školu kojoj se priklonila. U modernom društvu ona označava »grupu sljedbenika nekog vjerskog učenja koja se odvojila od Crkve i koju je Crkva odbacila ili osudila«. Danas pojam »sekta« ima negativnu konotaciju, i često ga se izjednačuje s terminom »kult«. Sekte su se pojavile još u antici zbog nezadovoljstva koje su u nekim vjernicima probudile religijske dogme. Poneki su pokušali reformirati Crkvu, ali pošto je ona žestoko napala njihovo učenje, odvojili su se od nje i osnovali svoju vjersku zajednicu.

Mnoge su vjere započele svoj rad kao sekte. Najpoznatiji primjer su Nazarećani. Oni su bili reformistički pokret unutar judaizma kojeg su osnovali Isusovi apostoli. Kao što je već poznato, danas je to najraširenija vjera na svijetu, poznata pod imenom kršćanstvo. U srednjem vijeku Crkva je koristila pojam »sekta« da obilježi sva učenja koja su joj se suprotstavljala. U širem smislu, pojam je označavao

herezu. Kasnije je sekta predstavljala svaki ogranak neke vjere, i u tom je smislu prepoznajemo u modernom društvu. Masovno širenje sekta dogodilo se tek u novije vrijeme, sredinom 19. stoljeća, kad su industrijalizacija i sekularizacija potisnule vjeru u drugi plan. U tom razdoblju »nestabilnosti i krize«. sekte su ljudima ponudile odgovore na pitanja, istinu, sigurnost, zajedništvo, ravnopravnost

Drugi val sekta pojavio se tek 1950-ih kad je život Zapadnjaka postao hladan i povučen. Mnogi su tada započeli potragu za novim vođom, za toplinom, za ispunjenjem osobnih potreba. Sekte se veoma razlikuju od Crkava po svojoj organizaciji, članovima koje primaju i svojem odnosu prema svijetu. Pristup u sektu isključivo je izbor pojedinca. Kad se jednom odluči priključiti, on se mora podvrgnuti pravilima koja nameće ta grupa, isključujući

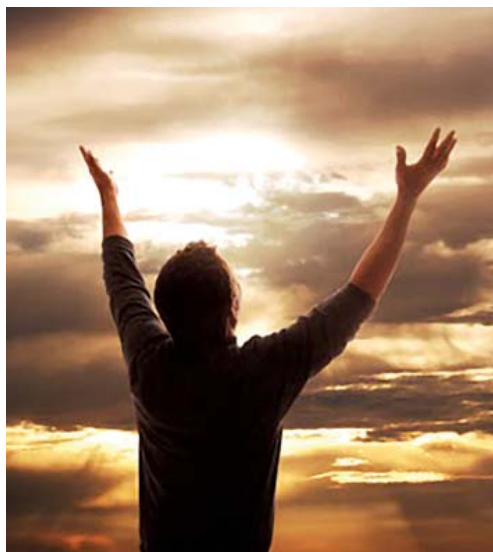
svaki drugi vjerski, moralni i društveni propis. Članovi sekte su obično pripadnici nižih društvenih slojeva i među njima vlada čvrsta povezanost. Izuzetnu važnost pridaju moralno ispravnom načinu življenja.

Sekta nadzire sve svoje vjernike i može isključiti one koji se ne pridržavaju svojih obaveza. U njoj vlada elitizam, to jest uvjerenje da pripada »eliti koju je Bog odabrao« i da, kao takva, jedina ima ispravne teze i može spoznati istinu. Njeno učenje često je spoj raznih vjerovanja drugih religija, dakle može se reći da uzima ono što joj odgovara.

Sekte su malobrojne grupe s čvrstom organizacijom koja rješava probleme financiranja, primanja novih članova, obrazovanja, ali koja ujedno može biti uzrok podjele rada i nejednake raspodjele moći. Obično zauzimaju negativne stavove prema Crkvi, protive se njenom bogatstvu i pohlepnosti te odbacuju postavke koje ona zagovara. Doduše, prema politici i društvenom poretku različito se odnose. Neke sekte čvrsto vjeruju u svoja učenja i bore se protiv postojećeg poretka, druge prihvaćaju trenutnu situaciju, a ostale jednostavno ignoriraju što se događa u svijetu. One su redom: agresivne ili ofenzivne, asimilirajuće i izolirane sekte.

Podjela sekti prema Bryanu Wilsonu:

1. Evangelističke (konverzionističke) sekte nastoje izmijeniti svijet pomoću preobraćenja ljudi. Snažno se oslanjaju na Bibliju.
2. Adventističke i revolucionarne zajednice očekuju skori dolazak Spasitelja i uspostavljanje novog kraljevstva. Imaju negativan stav prema trenutnom društvenom poretku.
3. Introvertirane (pijetističke) skupine zanemaruju društvenu situaciju te pažnju posvećuju životu unutar sekte. Žele postignuti duhovnu čistoću i prosvijetljenje čitajući Bibliju.

4. Gnostičke grupe temelje svoje učenje na mistici. Zagovaraju optimistično razmišljanje koje im pomaže u prevladavanju svih zapreka.

Podjela sekti po Jeanu Vernetu:

Sekte se najčešće dijele prema učenjima koja zastupaju. Po Vernetu razlikuju se dvije velike grupe sekti.

1. Sekte židovsko-kršćanskog nadahnuća

One »su prepoznatljive po svojem pozivanju na Bibliju, očekivanju skorog svršetka vremena, nadahnjivanju Duhom«. Postoji više tipova:

- a.) Milenarizmi iščekuju dolazak osloboditelja i stvaranje novog kraljevstva nakon razaranja starog sistema. U ovu grupu se ubrajaju Jehovini svjedoci, pokreti Novog doba (New age pokreti), Prijatelji čovjeka, Slavni križ dozulski, Sveopća crkva Božja i mormoni (Crkva Isusa Krista svetaca posljednjeg dana).
- b.) Pokreti buđenja nastoje vratiti prvotnu snagu i žar neke vjere. Odbacuju svaku postojeću Crkvu i smatraju da jedini mogu

spoznati istinu. Ovdje pripadaju Djeca Božja (Obitelj ljubavi), darbisti, Katolička apostolska crkva, evangelići, menoniti, pentekostalci i kvekeri (Društvo prijatelja).

c.) Iscjeliteljske grupe svojim članovima uz duhovno nude i tjelesno zdravlje. Vođa sekte je osoba koja posjeduje dar ozdravljanja. Neke čudotvorne grupe su: antuanizam, Poziv na život, Montafet i kršćanski scijentisti.

2. Istočnjački, ezoterijski, gnostički pokreti

Imaju temelje u religijama Istoka, ezoterizmu i gnosticizmu. Postoji više tipova:

1. Grupe orijentalnog nadahnuća potječu iz hinduizma i budizma. Njihova učenja uključuju mistično iskustvo, a cilj im je pomoći pojedincu da se samoaktualizira i pronađe svoje »ja«. Smatraju da će njihov učitelj osnovati univerzalnu religiju, to jest religiju koja će obuhvatiti sve prijašnje vjere i omogućiti nastanak novog društvenog poretka. Ovoj skupini pripadaju Krišna (Međunarodno društvo za svjesnost Krišne), Mahikari (Svjetlo istine), Moon (Crkva ujedinjenja), behaizam (Univerzalna vjera), Bhagwan, Brahma Kumari (Životni zanos) i Soka Gakkai.

2. Grupe gnostičkog tipa proizašle su iz mistike, okultizma, spiritizma i teozofije. Bave se proučavanjem Biblije, ali je interpretiraju na svoj način. Nastoje omogućiti pojedincu da spozna svijet i vlastite mogućnosti te otkrije smisao života. Cilj im je potaknuti osobu da otkrije svoje božansko podrijetlo. To su: Ruža i križ (rozenkrojceri), scijentizam, Organizacija djelotvorne analize, antropozofija, Svjetska dobra volja, Zajednica kršćana, Ekoživot, grupe izvanzemaljaca, Sveopće bijelo bratstvo, martinisti, transcendentalna meditacija, Nova Akropola, Djelo krističke reintegracije (Univerzalni život), Red sunčanog hrama, raelijanci i teozofija.

Koliko su opasne sekte?

Sekte su od samih početaka izazivale podijeljena mišljenja: neki ljudi su ih se bojali, smatrajući da su opasne, drugi su u njima vidjeli nadu, ljubav, spasenje. Očito je da danas ta procjena ovisi od sekte do sekte, ali sve one imaju neke prednosti i nedostatke. Prednosti su im što pomažu ljudima da se prilagode društvu i pružaju im razumijevanje. Ponekad se bore za prava žena i promicanje sloboda, kao na primjer kvekeri. S druge strane, neke su sekte nastale da bi financijski iskorištavale svoje sljedbenike. Mnoge isključuju članove iz njihovih prijašnjih života što dovodi do razdora u obiteljima. U skladu s tim, pojavila su se oprečna mišljenja: neki prihvaćaju sekte s oduševljenjem, a ostali ih žele iskorijeniti po svaku cijenu. Jedan od pokazatelja opasnosti sekte jest nemogućnost izlaska iz nje. Istraživanja su pokazala da je napustiti sektu lakše i češće u Sjedinjenim Američkim Državama nego u Europi. Takve sekte su otvorenije i manje opasne.

Uz to, štetnu grupu možemo prepoznati ako ima vođu koji drži svu moć u svojim rukama, ako je sloboda sljedbenika ograničena i njihov život kontroliran te ako sektu financiraju njeni članovi, a zatim vođa te novce upotrebljava u

svoju korist. Djeca Božja, Bhagwan, Jehovini svjedoci, scijentizam, transcendentna meditacija i Nova akropola su kritizirane i smatrane opasnim zbog autoritarizma, hijerarhijske uređenosti, prinuda i kontrole koju vrše nad svojim članovima. Opasne se grupe služe specifičnim, prepoznatljivim pristupom budućim članovima. Obično odabiru osobu koja je izgubljena, ranjiva, depresivna i tada joj svojim programom nude izlazak iz krize, ostvarenje unutarnjeg mira i sretan život. Svojom srdačnošću privuku žrtvu i počinju njome manipulirati. Sekte intenzivno promatraju ponašanje pojedinca i uočavaju njegove slabosti, čime im je omogućeno kontrolirati svaku njegovu misao. Sekte pojedinca često izoliraju od obitelji. U tom slučaju, ključno je da njegova rodbina i prijatelji poduzmu sve kako bi ga uvjerali u opasnost grupe u kojoj se našao. Vernette spominje nekoliko načina da se to učini.

Kao prvo, preporučljivo je pronaći razloge zbog kojih je osoba pristupila u neku sektu (obično je u pitanju nezadovoljstvo ili nesigurnost). Ne smije joj se prigovarati što se priključila sektu, već treba pokazati poštovanje prema njenim odlukama i razmišljanjima.

Ako se ta osoba uspije iščupati iz »kandži« sekte, potrebno joj je pružiti sigurnost, ljubav, potporu, dati do znanja da je obitelj spremna na ustupke, da se želi promijeniti i biti strpljivija. Osoba koja je nedavno napustila sektu u lošem je stanju i ima simptome koji se pojavljuju kod teških ovisnika. Stoga joj treba pomoći da se prilagodi i živi samostalno jer se nakon izlaska boji povratka u stvarni život. Korisno je saslušati ju i pronaći nešto pozitivno u iskustvu koje je ponijela sa sobom iz sekte. Taj se proces naziva rekonstrukcija. Neki zagovaraju i »deprogramiranje«, da se pojedinca preusmjere i vrati u prvotno stanje, ali tim postupkom moguće je lišiti ga individualnosti. Obitelj nije jedina koja se bori protiv totalitarnih sekta. Još od njihovih početaka Crkva je upozoravala na

štetne posljedice koje uzrokuju, a od 1970-ih i država se pridružila upozorenjima.

Crkva nastoji zaštititi svoje vjernike pa često opominje društvo da se pobrine za sigurnost građana. Njen je utjecaj oslabio tijekom povijesti, tako da su današnji zakoni spram sekta blaži.

Država pokušava razlikovati sekte od religija. Obično zauzima obrambeni stav naspram sekta koje se trude srušiti postojeći poredak. Međutim, nalazi se pred ozbiljnim poteškoćama zato što ne može zabraniti rad neke sekta ako nije prekršila zakon jer se time narušava princip slobode.

Uzimajući u obzir ograničenja s kojima se susreće država, građani osnivaju udruge za zaštitu i protukultne pokrete koji organiziraju deprogramiranje.

Umjesto zaključka

Za kraj bih rekao kako sekte nedvojbeno uzrokuju neprilike u modernom društvu, otuđuju pojedince, bore se protiv vlasti, a u većini slučajeva ne snose posljedice za svoja djela. Gotovo svaka vjera je tijekom povijesti uzrokovala nevolje pa ni od sekta ne možemo očekivati savršenstvo. Kakav stav zauzeti prema sektama? Nije dobro već pri prvom susretu sa sektom imati predrasude prema njoj, ali je ne smijemo ni olako shvaćati. Budući da je svaka sekta jedinstvena, treba joj tako i pristupiti. Važno je odvagnuti njene prednosti i nedostatke, pronaći »zlatnu sredinu« i uspostaviti s njom ljubaznu komunikaciju. Na kraju bih još samo dodao jedan citat iz Biblije: »Od nas iziđoše, ali ne bijahu od nas. Jer kad bi bili od nas, ostali bi s nama...« (1 Iv 2, 19).

Popis literature:

Knoblauch, Hubert. *Sociologija religije*. Demetra, Zagreb, 2004.

Vernette, Jean. *Sekte*. Verbum, Split, 2004.

i alternativna medicina kao izazov kršćanstvu

Piše: MIHAELA VARGAŠEVIĆ

Alternativna medicina zagovara primjenu relaksirajućih iscjeliteljskih tehnika, uz konzumaciju prirodnih ljekovitih tvari mineralnoga, životinjskoga i biljnog podrijetla, pri čijoj proizvodnji i primjeni presudnu ulogu imaju konstelacije nebeskih tijela i tajanstvene energije.

Sa strogo znanstvenog aspekta, ovoj se medicini predbacuje površan pristup bolesti i zanemarivanje dostignuća alopatske medicine, a s teološkog aspekta, njezinu kontaminiranost - s kršćanstvom nespojivim i neprihvatljivim elementima - okultizmom, ezoterijom, istočnjačkim religijama i gnosticizmom. Ove iscjeliteljske elemente alternativna medicina nastoji primijeniti na iscjeljenje tijela, uma i duha, dakle, cijeloga čovjeka, te se stoga još naziva i holističkom medicinom. Predstavnici ove 'medicine' njezine duhovne i prirodne metode smatraju superiornijima u odnosu na metode alopatske medicine, a navodnu učinkovitost svojih metoda tumače djelovanjem nevidljivih »svetih« energija; no, do danas, službena medicinska znanost nije potvrdila postojanje ove energije kao ni učinkovitost njihove tehnike i prakse. U ovom kratkom osvrtu pokušat ću što preciznije prikazati neke od najpoznatijih metoda alternativnog liječenja.

Reiki je tehnika nekonvencionalnog liječenja energijom. Koristi se za smanjenje stresa i relaksaciju, kao i za liječenje. Proces se pokreće aktiviranjem simbola i polaganjem ruku, uz uvjerenje da životna energija teče kroz ljude. Prema reikiju, onaj tko ima nisku životnu energiju, podložan je bolestima i stresu, a ako se radi o visokoj energiji, osoba se osjeća zdravije i sretnije. Mikao Usui je nakon 21-dnevnog posta i meditacije, prema vlastitom uvjerenju, dobio simbole i dopuštenje za širenje reikija među ljudima novog doba. U ranim godinama 20. stoljeća u Japanu je osnovao reiki, tvrdeći da je ljude moguće liječiti energijom bez gubljenja vlastite energije.¹

Naziv potječe iz japanskog izgovora dva kineska karaktera koja se koriste da bi se opisala energija. »Rei« znači duša, duh, »Ki« dah ili energija žive sile-životna energija. Japanski tendai budist, imenom Mikao Usui, otkrio je reiki nakon duge meditacije, posta i molitve. Zapisao je da je dobio mistično otkrivenje i da je postigao znanje i spiritualnu moć da primijeni energiju zvanu reiki na ljude.

Osobe koje prakticiraju reiki koriste tehniku »polaganja ruku« na tijelo ili iznad tijela, tvrdeći da tako kanaliziraju energiju Ki. Ta

energija je energija univerzalnog duha ili spiritualne prirode (Rei). Kroz dlanove osobe koja primjenjuje reiki kanalizira se energija kojoj je svrha da liječi osobu kojoj je ovaj tretman potreban. Prilikom seansi od pacijenta se očekuje da legne i da se opusti. Osoba koja kanalizira energiju pokreće svoje ruke blizu i oko tijela primatelja, odnosno pacijenta. Pacijent mora biti otvoren za ovu vrst liječenja i za primanje energije da bi liječenje bilo efikasno.

Doktori i akademici izražavaju zabrinutost kada pacijenti koji boluju od nekih teških oboljenja izabiru reiki kao metodu liječenja. Protivnici ove metode tvrde da to nije ništa drugo doli eksploatacija straha i nade ljudi koji boluju od teških oboljenja, a da im se zauzvrat ne daje ništa drugo osim placebo efekta. Rimokatolička Crkva smatra da je reiki otvaranje vrata zlim silama i okultnom.²

Akupunktura je, pak, terapija koja se temelji na drevnoj kineskoj filozofiji, a prvi je puta opisana devedesete godine p. n. e. u tekstu koji je napisao Shih-chi. Akupunktura u doslovnom prijevodu znači »probadanje iglom« – to je zapravo praksa umetanja vrlo finih igala u kožu, kako bi se stimulirale određene točke na tijelu (tzv. akupunkturne točke). Isprva su bile korištene igle izrađene od kamena, a kasnije one od bronce, zlata i srebra. Igle se obično umetnu i rotiraju te se mogu ostavi-

¹ Usp. VENNELLS, David, *Reiki za početnike*, Mozaik knjiga, Zagreb, 2004., str. 19.

² <http://bs.wikipedia.org/wiki/Reiki>

ti tako zabodene neko vrijeme. Točke koje se stimuliraju ovise o pacijentovim simptomima, godišnjem dobu, vremenskim prilikama i rezultatu provjere pulsa. Akupunktura je također zastupljena kao alternativna terapija i u veterinarskoj medicini.

Homeopatija je alternativna metoda liječenja. Riječ homeopatija složenica je dviju grčkih riječi: **ὁμοιος**, *hómoios* (sličan) + **πάθος**, *páthos* (patnja, bol). Sam naziv najbolje objašnjava homeopatsku filozofiju: liječenje onim što uzrokuje patnju sličnu onoj patnji uzrokovanoj bolešću. Homeopatskim metodama stimulira se tzv. *životna sila* ljudskog tijela i na taj način organizam u stvari iscjeljuje sam sebe.³

Koloidno srebro ili **srebrna voda** rastvor je mikroskopskih čestica srebra. Koloidno srebro u koncentraciji manjoj od 30 ppm dobije se procesom elektrolize, a u većoj koncentraciji srebro je najčešće vezano za protein. Koloidno srebro koristi se kao lijek u alternativnoj medicini, ali ne postoje znanstveni dokazi o učinkovitosti za bilo koje medicinsko stanje. Pretjerano korištenje može dovesti do argirije, odnosno oblika trovanja srebrom.⁴

Kada je riječ o 'reikiju' i ostalim alternativnim metodama liječenja, nije posrijedi samo 'japanski sistem liječenja' ili nešto slično, već ponajprije prihvaćanje toga učenja - što znači i polaganje određene vjere u njegovu moć i takve tobožnje metode liječenja. Zbog toga su za nas kršćane te 'metode' i učenje posve neprihvatljivi; neka od tih učenja se oslanjaju na budizam, reinkarnacija je vizija čovjekove budućnosti. Kršćanstvo se temelji na Muci, Smrti i Uskrsnuću Isusa Krista. Stoga se kršćanin ne bi mogao bez teške štete po svoju vjeru uključivati u seminare 'reikija' ni u postizanje

stupnjeva u tom sustavu koji je ipak mješavina religije, sugestije, možda čak i magije, te određene alternativne metode liječenja.⁵

Svoje osobno mišljenje željela bih stopiti s onim zaključcima donesenim na interdisciplinarnom znanstvenom simpoziju »Crkva i medicina pred izazovom alternativnih iscjeliteljskih tehnika, a koji glase ovako: »Kršćanin treba biti kritičan prema tehnikama reikija, joga, terapija regresijom, bioenergija, raznih šarlatana, lažnih mesija, magova koji preko masmedija zapljuskuju iluzijama da mogu izliječiti sve bolesti. Kršćaninu ne treba ekstravagantna duhovnost ni pobožnost nabijena emocijama koja u svojim plodovima ostaje jalova. Kršćaninu koji ima živu vjeru u Isusa Krista treba prava sakramentalna pobožnost preko koje dobiva milost i kojom se čovjek mijenja i usklađuje s Božjom voljom. Crkva je od svoga Učitelja Isusa dobila poslanje: »Bolesne liječite«. Ona tu zadaću izvršava brigom za bolesne i zagovornom molitvom koja ih prati. Crkva vjeruje da je Krist liječnik duše i tijela. Njegova spasiteljska prisutnost posebno je djelotvorna u sakramentima, a najosobitije u euharistiji, kruhu koji daje život vječni te u sakramentu bolesničkog pomazanja kojim se od Boga dobiva milost strpljivog podnošenja bolesti kao i čudesnog ozdravljenja ako je to volja Božja.⁶

³ Usp. VITHOULKAS, George, *Homeopatija - Medicina za novi milenij*, Advaita Sarajevo, 2007.

⁴ Usp. http://bs.wikipedia.org/wiki/Koloidno_srebro

⁵ Usp. Glas koncila, br. 34., 23. 08. 1998., str. 17.

⁶ Usp. <http://www.glas-koncila.hr/portal>

PIŠE: MAJA PAŽIN

PUČKO PRAZNOVJERJE

Kad te zasvrbi nos, prvo što ti padne na pamet jest: Bit ću ljut!, ili, ako te zasvrbi lijevi dlan, pomisliš da će odnekud stići »lova«. Pučko praznovjerje staro je koliko i čovjek, i održalo se sve do danas.

Vjerovanje u čudesni utjecaj nekih stvari, pojava, životinja, određenih ljudi relativno je široka i rasprostranjena pojava i praksa - što je često praznovjerje. Odražava se na konkretnim primjerima vjerovanja u zlu kob petka 13., prelaska crne mačke preko puta, slaganja kreveta uvijek na isti način, izbjegavati stati na linije pločnika, itd. Temelj toj pojavi su strah i nesigurnost koji na kraju čovjeka zarobljavaju. Nesiguran jer niti zna sve, niti može sve, a isto tako, ne zna ni što ga čeka. Često tu ne postoji nikakav magijski utjecaj, jer mnoge su pojave

sasvim naravne, premda rijetke i nedovoljno poznate. Prije mnogo stoljeća, kad su naši preci željeli objasniti neke za njih misteriozne okolnosti i pojave, pojavilo se praznovjerje. Primjerice, vrlo misteriozna bila im je i njihova sjena za sunčanog dana, pa su je objasnili vjerovanjem da im je to – duša. U skladu s tim, stvorili su i vjerovanje da će im duša biti oštećena ako netko slučajno nešto baci na sjenu. Odatle i praznovjerje koje se održalo čak do današnjih dana – dogodit će se šteta ili nesreća (koja će nas pratiti čak sedam dugih godina!) ako se razbije ogledalo, jer se u ogledalu vidi naš odraz – naša sjena. No, najvjerojatnije je ipak da ćemo se samo dobro zabaviti kad čujemo nešto slično. Ipak, treba priznati da nam katkad nije baš posve svejedno kad vidimo crnu mačku koja je protrčala baš ispred nas. Svi smo čuli za vjerovanja da je petak 13. nesretni dan, kao i da razbijeno ogledalo donosi

7 godina nesreće, ali i da dan koji smo započeli ustajanjem iz kreveta na lijevu nogu nikako ne može biti dobar. Praznovjerje je duboko ukorijenjeno u gotovo svako društvo, a ponekad se upliće u svakodnevni život.

Primjerice, ako neki sportaš prije važne utakmice obavlja nekakav ritual, što većina trenera i preporučuje, to mu može pomoći da se koncentrira na zadatak koji ga čeka. Ipak, ako isti sportaš misli da će mu određeni broj uzastopnih udaraca po lopti donijeti pobjedu, već je ušao na domenu praznovjerja. Plodno tlo za razvijanje praznovjernih vjerovanja jest želja koju imaju svi ljudi, a to je želja za kontrolom. Svi težimo za pronalaskom određenih pravila, nekakvim objašnjenjem događaja i pojava s kojima se suočavamo. Ponekad nam je lakše imati kriva objašnjenja nego nikakva. Vjerovanje da postoji sila koja će nam pomoći obučemo li sretnu majicu ili čarapu djeluje poput placebo efekta. Donosi nam emocionalno olakšanje i dodatnu hrabrost i vjeru u sebe.

Poznatija praznovjerja

Kucanje o drvo

U našim krajevima ovo je najzastupljeniji vid pučkog praznovjerja. Svaki put kad neko komentira nešto dobro ili se dogodi neki dobar preokret, kucne se o drvo i obično kaže: Da kucnem o drvo, da ne čuje zlo! Ovo se zasniva na starom vjerovanju da su bogovi živjeli u drveću koje je raslo po šumama. Kad je neko dolazio moliti nekog od tih bogova za nešto, ritual je zahtijevao da prvo mora dodirnuti koru drveta. Ako bi mu se ta želja kasnije ispunila, on bi ponovo dolazio do istog drveta kako bi kucnuo u njega, što je bila poruka bogu da je molba urodila plodom, a u isto vrijeme i njegova zahvala za ispunjenu molbu. Istovremeno je postojalo i vjerovanje da oko drveća oblijeću i duhovi koji su ljubomorni na ljudsku sreću. Kucanje o drvo imalo je i tu svr-

hu da »zagluši uši« tim duhovima, kako ne bi čuli da je ta želja ispunjena. Otuda i danas kad čujemo nešto dobro, ili kad nam krene dobro u životu, kucamo o drvo, kako bi nas ta sreća i dalje pratila.

Razbijeno zrcalo - sedam godina nesreće

Onoga tko razbije zrcalo dok promatra svoj odraz u njemu, pratit će sedam godina nesreće, kaže još jedno pučko praznovjerje. Prva ogledala koja je čovjek koristio nisu se ni mogla razbiti, jer ih je činila mirna površina vode. Bez znanja o prirodi, čovjek je mislio da je njegov odraz, koji je vidio na površini jezera ili bare, bio njegovo drugo »ja«, ili njegova druga duša. Plašio se da će, uznemiri li to svoje »drugo ja«, na neki način time povrijediti sama sebe. Kad su kasnije napravljena staklena ogledala, njihovo razbijanje značilo je i ozbiljnu povredu vlastite duše. Stari su Rimljani vjerovali da se čovjekov život »obnavlja« svakih sedam godina. Budući da je razbijanjem ogledala taj život bio ugrožen, trebalo je čekati cijelih sedam godina da bi se on obnovio. Jedini način da to poništite, jest da pokupite ostatke ogledala i zakopate ih u vrijeme punog Mjeseca. Tu je još i vjerovanje da je ogledalo način na koji udovac može vidjeti dušu svog pokojnog su-

pružnika. Razbije li se, potrebno je sedam godina da duša pokojnika zacijeli.

Crna mačka - u Starom Egiptu božica Bast bila je crna ženka mačke. Nastojeći obrisati sve tragove starih religija u koje su prije vjerovali, kršćani su uništavali crne mačke i žene koje su o njima brinule, proglašavajući ih vješticama. Crna mačka koja vam prijede preko puta, prema kršćanskom vjerovanju, zapravo je demon koji stvara zlu prepreku, odvajajući vas od boga, sprečavajući ulazak u nebo.

Praznovjerja vezana uz vjenčanje

- Nikad nemojte za djeverušu izabrati crvenokosu djevojku, jer će vam ukrasti mladoženju.
- Subota je loš dan za svadbu jer njome vlada planet Saturn koji je povezan s negativnom energijom kao što je ljubomora.
- Prije vjenčanja mladenci si ne bi smjeli poklanjati satove- to je znak da vezi istječe vrijeme.
- Ako mladoženji ispadne prsten tijekom ceremonije, taj je brak osuđen na propast.

Slučajno **prosipanje soli** znači da biste se toga dana s nekime mogli jako posvađati. Da biste to poništili i očuvali se od nesreće možete baciti malo soli preko lijevog ramena.

Ako želite izbjeći nesreću, nemojte staviti šešir na krevet, rezati nokte u petak, ustati iz kreveta na lijevu nogu, razbiti ogledalo, pjevati prije doručka, otvarati kišobran u kući, itd.

Razmišljamo li iskreno vjernički, znamo da je cjelokupnu čovjekovu stvarnost - i ono što razumom čovjek može dokučiti i ono što ne može razumjeti - stvorio Bog i da je tu cijelu

stvarnost svojom patnjom, križem i uskrnućem obnovio i s Bogom pomirio njegov Sin, Isus. Stoga znamo i u vjeri prihvaćamo da nema nijedne stvarnosti - čovjeku poznate ili nepoznate - koju ne obuhvaća i ne prosvjetljuje Bog. A upravo je Bog čovjeka želio i stvorio slobodnim. Darovao mu je slobodu i povjerio mu svijet da njime upravlja, a ne da ga se boji, bude praznovjeran. Upravo

zbog straha nastalo je praznovjerje, i zato se čovjek ne smije prepustiti strahu ni dopustiti da mu on upravlja životom. Tko više vjeruje urocima i drugim praznovjerjima, ne može se smatrati pravim vjernikom. Praznovjerje je i grijeh jer zbog njega čovjek pogrešno vrednuje stvari te, omalovažavajući sebe, omalovažava i Boga i njegovu beskrajnu ljubav. Vjerniku mora biti važna vjera u Isusa, jer ona može »i brda premještati«. Uvijek trebamo imati na umu načine na koje je Isus spašavao ljude koji su vjerovali njemu i njegovim riječima. Bolesna žena dodirnula je samo skut njegove haljine i ozdravila; ozdravio je Jairovu kćer i iz zagrljaja smrti oteo Lazara, ozdravio slijepca od rođenja, gubavce, izgonio demone... Božja ljubav oslobađa od svakog straha, pa se vjernik ne treba ničega bojati, jer Isus je pobijedio i samu smrt na križu, a kako onda ne bi uspio riješiti neki naš egzistencijalni problem.

I na samom kraju, izdvajam još neka zanimljivija smiješna praznovjerja:

- Ako pas jede travu, znači da će uskoro kišiti.
- Grlica koja kruži na nebu znak je smrti.
- Sjedenje prekrizanih nogu dok kartate, donosi nesreću.
- Ako vas svrbi nos, sigurno ćete se s nekim posvađati.

PIŠE: IVAN BENAKOVIĆ

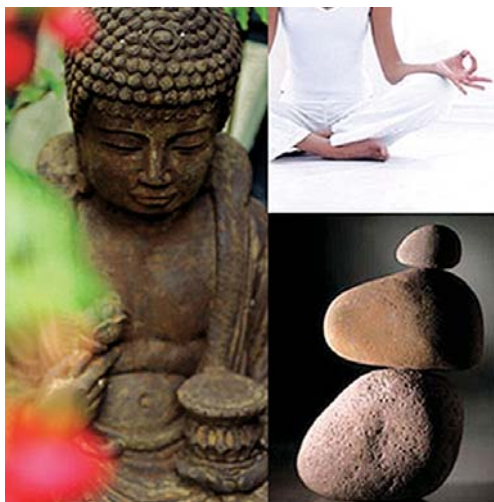
Pokušaj promišljanja na temu religioznosti suvremenog doba

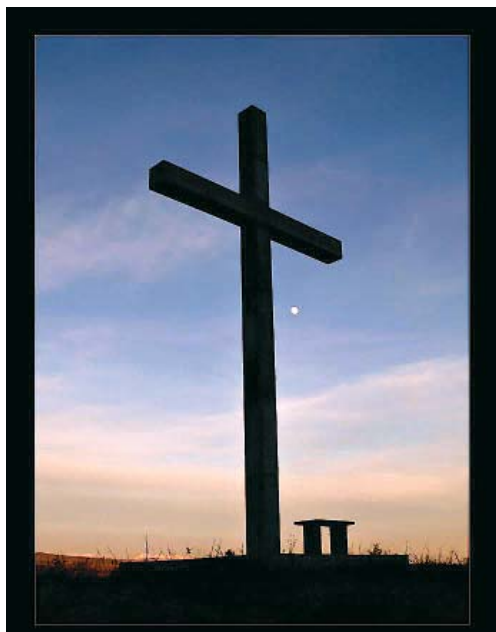
Svaka religija svoje polazište ima u vjerovanju u nešto. O tome u što se vjeruje bitno ovisi tip same religije. Međutim, kršćanstvo se temelji na spasenjskom činu Isusa Krista i našim ucjepljenjem u njegovo pashalno otajstvo.

Zadržavši se na kršćanstvu, prije svega katolicizmu, moramo naglasiti kako se ono temelji na životu i nauku Isusa Krista i pozivu da postanemo njegovi učenici. U tom smislu i za nas vrijede riječi iz Knjige Izlaska koje je Bog uputio Izabranom narodu: *Ja sam Gospodin Bog tvoj; nemaj drugih bogova uz mene.* Ne stoji li tu lijepo napisano kako je Gospodin Bog jedan i da osim njega nema drugih bogova? Naravno da stoji, ali koji se vjernik, tobože vjernik, danas u RH drži te prve zapovijedi? U svemu drugome traži odgovore, samo ne u Bogu. Stvara si privid nečega drugoga kao da je to drugo rješenje njegovih problema. A samim time, tražeći drugi oblik religioznosti, negira na izravan način prvu Božju zapovijed. Kada već spominjem tog suvremenog čovjeka, ne mogu izostaviti ni općenitu sliku našega društva.

O tome nam lijepo slove dokumenti Drugoga vatikanskog koncila, točnije konstitucija *Gaudium et spes* (Pastoralna konstitucija o Cr-

kvi u suvremenom svijetu). U konstatacijama o položaju čovjeka u suvremenom svijetu na vidjelo izlaze sljedeće stvari: u svijetu su se dogodile duboke promjene, čovjek je nemiran, stalno nezadovoljan; hranjen spoznajama pozitivnih znanosti, oblikuje kulturu i način mišljenja drugačiji nego u prošlosti. Čovječji um širi svoju vlast i nad vremenom, nad prošlim pomoću povijesne znanosti, a nad budućim neprekidnim programiranjem i planiranjem. Promjena mentaliteta i struktura često dovodi u pitanje tradicionalne vrijednosti, posebice među mladima. Nagle promjene za posljedicu daju mnoštvo neuravnoteženosti u svijetu (GS, 4 – 11).

Da bi netko postao katolik, mora biti kršten. Krštenjem postaje vjernik pozvan obući haljinu svetosti. Odakle onda čovjeku pravo da ne živi po kršćanskim načelima? Postavlja se pitanje, zašto je netko uopće kršten, zar samo radi običaja? Prilikom krštenja prezbiter jasno kaže kako smo se zaodjenuli haljinom dostojanstva. A gdje je to dostojanstvo ako odlazimo od Krista, od Crkve koja je zajednica Kristovih učenika? Ne zajednica tamo nekih ljudi koji se okupljaju oko nekog čovjeka ili nekolicine ovozemaljskih ljudi, već oko samog živog Boga - Krista. On sam Glava je naše Crkve.

Suvremeno doba izrazito je obilježeno sekularizmom. Sva bitna područja ljudskoga života pokušavaju se »zaštiti« od utjecaja religije i Crkve, a sekularizam dovršava taj proces tako što čovjeka potpuno zatvara u imanenciju.¹ Ova dva navedena obilježja, uz antieklezijalnost, čine temelj i glavne elemente novoga religio-

znog pogleda na svijet. Crkvu odbacuju i udaljavaju od čovjeka. Odbaciti Crkvu, znači odbaciti i Krista, a time se pravi izravan iskorak iz okrilja katoličke vjere. Od vjere u Boga, okreće se prema vjeri u sebe i vlastiti razum, *razum stavlja na razinu božanskog*. Stvara se naglašeni antropocentrizam. Nema više teocentrizma kao temelja čovjekova života. Stvaraju se koncentrični krugovi oko središta koje postaje čovjek, ne više Bog. Stvara se religija čovjeka. Najradikalniji oblik te nove religioznosti jest New age.² Jadan li je čovjek ako se povede za tom novom religioznošću! On se time udaljava od biti svoga života, on odbacuje Kristovu smrt i uskrснуće na indirektan način.

Čovjek koji zađe u novo religiozno, tragajući tobože za nečim višim, nije shvatio bit katoličke vjere. Nije shvatio Kristovu spasenjsku poruku nama ljudima na Zemlji. Živeći na Zemlji, pokazao nam je svojim primjerom kakvi bismo trebali biti. To njegovo djelovanje i život predočuje nam Sv. pismo. Krist od nas traži da *sebe darujemo drugome*. Jedino ćemo tako doći do vlastite punine. On želi da drugome pokazujemo radosni put nade, smisao ove naše katoličke nade, prožete vjerom u vječni život. Krist od nas traži da se ne zadovoljavamo onim površnim, materijalnim.

Pjesnik Petar Preradović u jednoj je od svojih pjesama lijepo sročio: *Ljudskom srcu uvijek nešto treba, zadovoljno nikad posve nije!* Naravno da on misli na materijalne datosti ovog svijeta. S materijalnim, profanim, nikada nećemo biti zadovoljni. Istinsko zadovoljstvo daje samo Krist. Njemu treba težiti, a ne apsolutizirati ove naše zemaljske stvari. Nova religioznost upravo je u glavnim referencama navezana na zemaljsko. Zato je u tom pogledu ništavna.

¹ Usp. I. DEVČIĆ, *Pred Bogom blizim i dalekim*, FTI, Zagreb, 1998., str. 103.

² New age = prema New ageu svemir stvara Boga i Bog stvara svemir. Budući je čovjek jedno sa svemirom, čovjek je Bog.

U čovjeku je nestalo onog zdravog strahopoštovanja prema Bogu. On si danas daje za pravo činiti što ga volja. Svrnimo pogled na konfesionalnu pripadnost u samoj Hrvatskoj. Prema popisu stanovništva u Hrvatskoj 1991. god. katolicima se izjasnilo 76,6% stanovništva, da bi taj broj na sljedećem popisu pučanstva 1997. god porastao na brojku od 82,8%, a na posljednje provedenom popisu 87,8%. Ostale konfesije su unutar Republike Hrvatske prisutne ali u znatno manjem broju nego katolici. Razlog takvom porastu možemo potražiti i u migracijama stanovnika uvjetovanim ratnim operacijama u Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini. S obzirom da migracije uzrokovane ratom nisu u potpunosti završene na ovim prostorima, konfesionalna slika, s obzirom na navedene podatke i trend razvoja događaja, trebala bi se stabilizirati na 85,5 % katolika. Koliko je od tog broja stvarnih, praktičnih vjernika? Ni upola od te brojke. Ako uzmemo za kriterij praktičnosti vjernika odlazak na misu i molitvu, brojke nisu baš velike. Broj onih koji idu na misu više puta godišnje, tj. o velikim blagdanima, jest izraženo u postotku, 29,8. Onih koji prisustvuju euharistiji barem jednom mjesečno je 17%, dok jednom ili više puta tjedno na misu odlazi 24,5 % građana RH. Što se tiče

pričesti, brojke su vrlo niske. U općoj populaciji kod svake mise na pričest odlazi 9%, a jednom mjesečno se pričesti 4,6%.³ Naravno, Bogu hvala, ima ljudi koji žive prave istinske kršćanske vrijednosti. Zašto je to važno?

Čitajući prvo poglavlje Knjige Postanka (Post 1, 1-31), nemoguće je ne uočiti važnost praktične potvrde vjerničke suradnje u stvarnostima upravljanja stvorenim (r.28) i preuzimanja konkretne odgovornosti kreiranja tjelesnih, moralnih i duhovnih vrijednosti osobnog životnog okruženja. Za ovakvo usmjerenje neophodna je snaga Duha Svetoga koju čovjekosoba dobiva aktivnim slavljenjem sakramenta Crkve, od kojih je temeljni euharistija. Ona je središte, izvor i vrhunac kršćanskog postojanja i ne priliči da se čovjek prema njoj odnosi uvažavajući »povremene« poticaje duha, nego slavljenje ovog sakramenta mora biti temeljna »životna hrana« čovjeka – stvorenja, jer bez nje je osuđen nemoćno uzdisati nad ponorom očaja i beznađa osobne razumske »savršenosti«. Kako pak, objasniti da netko tko je deklarirani katolik može uzeti u ruku telefon i zvati nekog proricatelja, majstora tarota i sl. da mu ovaj kaže što mu je činiti? Nije li to licemjerno i ne vrijeđa li na taj način svakog onoga tko je istinski katolik? Taj, koji tako čini, povodi se za ljudskim maštarijama, zaboravljajući da jedino dragi Bog zna što će biti i što je za nas najbolje. Čovjek može snivati, ali će Bog konačno odrediti. To nekim glavama danas jednostavno nije jasno. Jedino Bog može proniknuti u stvarnost oko nas. Na koncu On nas je stvorio, zajedno s ovom stvarnošću, i dao nam mogućnost zajedničkog života u blaženoj vječnosti (1 Kor 13.12), uz uvjet ispravnog hoda zemaljskom stvarnosti ne štedeći sebe za potrebe Boga i bližnjega.

³ Usp. P. ARAČIĆ, G. ČRPIĆ, K. NIKODEM, *Postkomunistički horizonti. Obrisi sustava vrijednosti i religijskih orijentacija u deset postkomunističkih zemalja*, Biblioteka Diacovensia, Đakovo, 2003., str. 33. – 46.

PIŠE: MARGARETA GREGIĆ,
7. godina

KOLIKO SU PRAZNOVJERNI NAŠI STUDENTI?

Koliko smo puta samo ove godine slušali o »Noći vještica« i svim događanjima koja odišu praznovjerjem, a istoj daju novu notu mistike? Nisu li svima dosadili komercijalni programi koji i nekoliko sati dnevno prikazuju tzv. vidovnjake i tarot majstore, koji prevrću po kartama tražeći odgovore na pitanja očajnih ljudi koji po svaku cijenu žele kupiti zdravlje, sreću ili ljubav, ili pak preduhitriti vlastitu nesreću prije no što im pokuca na vrata.

Promatrajući ovu, sad već masovnu »zarazu«, pitala sam se ima li i na našem fakultetu studenata koji će danas-sutra i mojemu djetetu predavati vjeronauk u školi (ako moja djeca budu imala tu sreću i mogućnost da slušaju vjeronauk u školi), a koji svakodnevno čitaju horoskop, bave se magijom i slave »Noć vještica.« Ne želim biti licemjerna, i sama sam donedavno ukrašavala bundevu, ali problem nastaje kada se iza toga krije nešto puno veće i opasnije. Slušajući nedavno radio-intervju jednog našeg profesora zaprepastila me činjenica da i predstavnici nekih medija bezobzirno staju na stranu praznovjernih, jer »konzervativna Crkva« ionako previše toga zabranjuje. Na komentar našega profesora kako je opasno ako se iza, na prvi pogled bezopasne, proslave Noći vještica krije nešto ozbiljno, voditelj je odgovorio kako ne treba puhati u hladno. »Pušemo li mi zaista u hladno« ili našoj mladosti prijeti pad u praznovjerje i traženje istine na krivim mjestima?

U anonimnoj anketi sudjelovalo je 156 studenata našega fakulteta koji su odgovorili na osam pitanja, među kojima i na pitanje smatraju li sebe praznovjernima. Zanimljivo je kako tek 7,1% naših (anketiranih) studenata sebe smatra praznovjernom osobom, a njih čak 14,7% izbjegavaju crne mačke ili taj nesretni broj 13. Malo je nejasno kako polovica od onih 14% koji izbjegavaju *donosiocce nesreće* sebe ne smatraju praznovjernima; većina ih

objašnjava kako to rade »iz fore«. Pohvalno je da čak 94,2% anketiranih studenata nije obilježilo Noć vještica ni na kakav poseban način. Dnevni horoskop čita čak 32,7% studenata, iako od ukupnog broja njih tek 9,6% vjeruje u ono što u horoskopu piše. Možda i horoskop čitaju »iz fore« ili zato jer u novinama nisu pronašli ništa drugo što bi im privuklo pažnju. S »tarot stručnjacima« i »gatarama« posavjetovalo se 3,8% studenata, isto toliko studenata bavilo se i magijom. Kako nije postavljeno konkretno pitanje, kojom vrstom magije, isti odgovor ne mogu više ni komentirati, iako me brine činjenica da su se naši studenti bavili takvim stvarima. Na ispitima 7,1% studenata koristi »sretnu olovku« ili ponavlja iste radnje (npr. istim putem odlaze na faks) jer vjeruju da će im dan tada proći u najboljem redu. Nadam se kako se isti u veljači neće pouzdati samo u »sretne olovke«.

Koliko god bili zanimljivi ovi rezultati, trebali bi u nama buditi pitanje, ali i brigu. Vjerujem kako naši studenti čitaju horoskop ili obilježavaju Noć vještica, kako i sami kažu, »iz fore« te kako iza toga ne stoji ništa ozbiljna, ali pitam se koliko su ozbiljni onih 3,8% koji su se bavili magijom? Nećemo »puhati u hladno«, ali nećemo ni dopustiti da se žeravica razgori. Ipak smo mi budući teolozi, jedni od onih koji predstavljaju Crkvu, oni koji mole i vjeruju te traže istinu u Kristu, a ne u kartama ili na zadnjoj stranici dnevnih novina.

Piše: Ida MALNAR

PUT U BORBI PROTIV PRAZNOVJERJA

Svakodnevno smo svjedoci kako ljudi današnjice, okupirani sobom, žele što brže, i najlakšim putem, izgraditi svoj i život svoje obitelji. U toj užurbanosti često nema mjesta za Boga, vremena za postupno i strpljivo otkrivanje Njegove volje u našim životima i primanje onoga što nam On stavlja na put. Dovoljno je uzeti bilo koje dnevne novine, časopis, otvoriti neki internetski portal ili televizijski program, i već su tu rubrike horoskopa, gatanja i kojekakva proricanja budućnosti. Suočena s čovjekom koji želi biti ispred Boga, znati ono što je samo njemu znano, Crkva je danas pozvana na svjedočenje predanosti Bogu i pouzdanja u Njegovu beskrajnu ljubav koja upravlja našim životima.

Tijekom povijesti u Crkvi, koja se borila protiv takvih i mnogih drugih poroka i krivovjerja, nailazimo na mnoge svijetle likove – svece koji su svojim životom svjedočili i borili se protiv zabluda koje su harale među ljudima. Kako bi i mi danas mogli pronaći put u borbi protiv praznovjerja, zavirit ćemo u povijest Crkve IV. stoljeća i u životu svetog Efrema pronaći smjernice za svoj život.

Sveti Efrema Sirac, đakon i učitelj, rođen je oko 304. godine u Nisibisu u Mezopotamiji (današnji Nusaibin u jugoistočnoj Turskoj). Crkva njegova vremena bila je u stalnoj borbi s moćnim protivnicima: poganstvom, astrologijom, gnozom... Odgojen u kršćanskoj obitelji, po ondašnjem je običaju bio kršten u 18. godini života. Nakon krštenja neko je vrijeme proveo kod nisibijskog biskupa Jakova. Zajedno s njime utemeljio je i teološku školu svoga grada. Postao je i učitelj u toj školi, koja se naročito proslavila proučavanjem Svetoga pisma. U često nepovoljnim prilikama, zbog opsade grada, studij je bio otežan, no Efrema je ustrajao u svom učiteljskom i spisateljskom radu. U tom vremenu nastali su njegovi poznati »Govori o vjeri«. Svoj život temeljio je i hranio

Svetim pismom koje je proučavao. Prije pada Nisibisa u perzijske ruke, Efre se povukao u Edesu, danas Urfa u Turskoj, te neko vrijeme živio u spilji kao pustinjak. Kasnije je nastavio s radom u tamošnjoj teološkoj školi. U tom je gradu napisao velik broj svojih asketskih djela. Iako je živio prilično povučeni životom, u važnim je zgodama zahvaćao snažno i u život Crkve. Kao učen teolog, nadaren pjesnik i duhovni pisac, uživao je velik ugled iako je bio samo đakon. Zimi 372./373. godine u Edesi je zavladao velika glad. Efre se tada zauzimanjem za izglednije siromahe, nabavljajući im hranu, pokazao na djelu. Taj ga je rad iscrpio do te mjere da je nakon povratka u svoju pustinjačku spilju preminuo. Prema ljetopisu, to se dogodilo 9. lipnja 373. On je jedini svetac sirske jezika kojega je Crkva, po papi Benediktu XV., proglasila svojim naučiteljem. Njegov spomendan slavimo 9. lipnja.

Efre se smatra najvećim sirske piscem. Djela su mu sačuvana djelomično. Napisao je brojne pjesme, u kojima je poetski promišljao o Otajstvu Kristova otkupljenja čovjeka. Crkva ga zato i naziva »harfom Duha Svetoga«. Neki njegovi himni uvršteni su i u liturgiju. Najviše se bavio proučavanjem Svetoga pisma, koje je držao jedinim ispravnim temeljem vjere. Zahvaljujući ljubavi prema Božjoj riječi, mogao se oduprijeti i boriti protiv mnogih praznovjerja i astrologije koje su bile vrlo proširene u narodu. Pišući svoja djela i pjesme u burnom vremenu, hrabro i zauzeto je nastupao protiv svih nezdravih pojava i strujanja koja su zapljuskivala tadašnju Crkvu. No, nisu samo djela svjedočila i borila se za pravi nauk. On je sve to pokrepljivao živeći kršćanski asketski ideal, uvjeren kako je najbolji lijek protiv svih zabluda živjeti vjerodostojno, prema Evanđelju.

DAJ MI MIR

Moj život živi netko drugi
Tko je taj čovjek?
Ja ga ne poznajem.

Izgled mu je isti
Ali duša ne.
A ja zarobljen u mislima.

Htio bih van,
Ali on ne pušta,
Pada u grijeh
I sve je jači.

A ja nestajem i blijedim
U sebi.
Ne dam si zraka,
Ne dam si život.

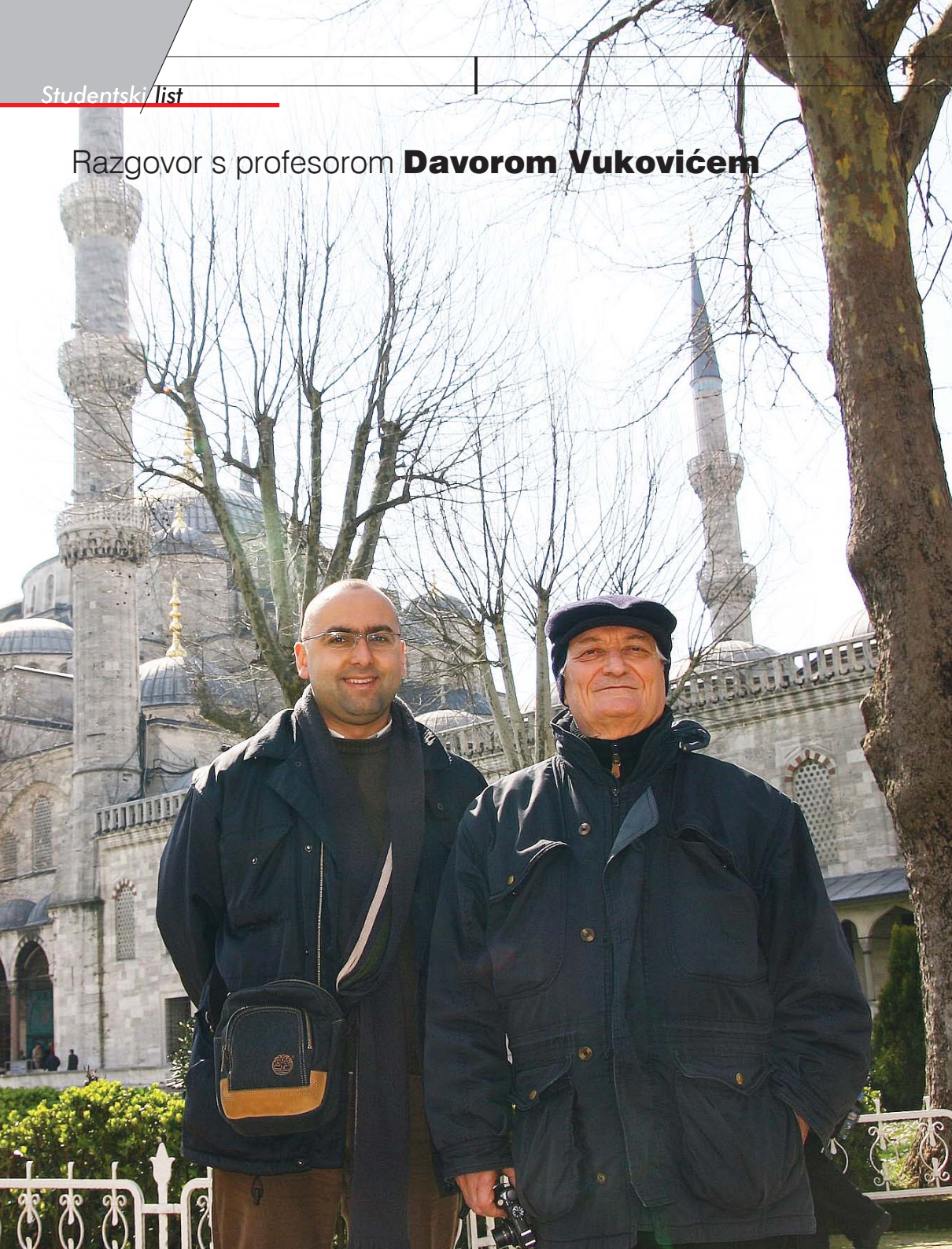
Dean Kokić, 3. godina

Intervju ....

Razgovor s profesorom **Davorom Vukovićem**

UREDIO: KREŠIMIR ŠAF,
7. GODINA

Susret katolika s vlastitom vjerom

Odabравši glavnu temu za novi broj časopisa *Teofil*, koja nosi naziv *Izazovi nove religioznosti*, došli smo na ideju da bismo mogli intervjuirati nekoga od profesora u svrhu dobivanja odgovora na neka konkretna pitanja u vezi religioznosti današnje mladeži i njihova pogleda na vjeru i Crkvu općenito. Tako smo zapitali mr. sc. Davora Vukovića bi li bio voljan sudjelovati u razgovoru, što je on s radošću prihvatio. Naredne stranice donose rezultate našega razgovora, dvanaest pitanja na koje je profesor dao zanimljive odgovore. No prije svega, nekoliko riječi o samom profesoru: Rođen je 1978. U Vinkovcima, u Đakovo dolazi 1997. gdje završava studij teologije 2002.; zaređen je 2003. U jesen 2004. odlazi u Rim, gdje je već petu godinu. Magistrirao je u ljeto 2006., a nakon toga upisao doktorat i počeo raditi na našem KBF-u u Đakovu kao asistent pri Katedri fundamentalne teologije.

1. Kako današnji svijet, čovjek općenito, gleda na vjeru, religije, religioznost?

S jedne strane, svjedoci smo krize vjere i religioznosti (barem one institucionalne, i to u raznim religijama); s druge strane, uočavamo različite manifestacije vjere i religioznosti, u konačnici, znakove potrage za Svetim. Čovjek nužno traga za smislom, u svakom trenu svog života, a mali, partikularni *smisao* implicira traženje cjelovitog, konačnog *Smisla*. U svakom slučaju, prilika je za kršćanstvo da u toj potrazi čovjeku ponudi objavljeni Smisao, koncentriran u osobi Isusa Krista.

2. Što je uzrok tome ili što i tko je zaslužan za takvo stanje?

Uzrok ovoj ambivalentnosti, rekao bih, jest u samoj čovjekovoj povijesnoj situaciji, obi-

ljezenoj nesavršenosti i konačnošću, ali istovremeno i otvorenosti prema vječnom, nadpovijesnom. Čovjek Boga neprestano traži želeći ostvariti svoju nedostatnost, želeći je nadići i ucijepiti se u nadnaravno; u isto vrijeme, međutim, isti taj čovjek želi biti slobodan, autonoman, neovisan i tada od božanskog bježi, negira ga ili ignorira. Riječ je, dakle, o trajnoj napetosti između otvorenosti i zatvorenosti religioznoga čovjeka. Nije li židovska starozavjetna povijest, u tom smislu, povijest traženja Boga, bježanja od njega, pa ponovnog vraćanja?

3. Mislite li da se mladi katolik »srami« svoje vjeroispovijesti u današnjem vremenu?

Opet je teško jednoznačno odgovoriti. Možemo reći da postoji svojevrsna nelagoda kod

mladih kad je riječ o pokazivanju kršćanskog, pogotovo katoličkog, uvjerenja u javnosti kod mladih. Ne mislim da je riječ o dubokom unutarnjem stavu odbacivanja vlastitog identiteta, nego prije o strahu od osude, poruge, ismijavanja, proglašavanja konzervativnim i nazadnim od okoline. Pogotovo je to slučaj kod mladog čovjeka koji još nije jasno formirao svoj stav ili ima nedostatak samopouzdanja da javno pokaže i posvjedoči svoju vjeru. Svjedoci smo, međutim, da mnogi mladi vjernici, uključeni u razne katoličke pokrete, svjedoče svoju vjeru i pozivaju druge. U Hrvatskoj ćemo to rjeđe vidjeti, no u Rimu sam više puta znao susresti nedjeljom, u najprometnijim gradskim ulicama, mlade katolike koji stoje ispred otvorenih crkava, dijele brošure i pozivaju prolaznike na misu, na adoraciju, na razgovor o vjeri, na susret. Ili, ovih dana, na jednom trgu, stotinjak mladih sa zastavama i transparentima s natpisom *Ne dirajte križ*, u prosvjedu protiv eventualnog uklanjanja križa iz javnih prostora.

4. Što mladog katolika udaljava od Crkve i od crkve?

Udaljavaju ga mnoge stvari: želja za neovisnošću, za potpunom i ni od koga, pa ni od Crkve, ugroženom slobodom, potreba za kritikom postojećeg... Tu su i nedostatak aktivnog življenja vjere u obiteljima u kojima odrastaju, utjecaj (permissivne) okoline i društva, kolektivna svijest da je Crkva staromodna i tradicionalna...

5. Zašto je tradicionalna Katolička Crkva sa svojim naukom dosadna i neprivlačna mladom čovjeku 21. stoljeća?

Smisao Crkve i nije zabavljati, odnosno biti zanimljiva i u *modi*. Crkva je, štoviše, po svojoj naravi 'konzervativna' (lat. *conservare*

– (sa)čuvati): ona je čuvarica pologa vjere i istine koja joj je predana. U tom smislu, ona je i 'tradicionalna' (lat. *tradere* – preda(va)ti), jer živi i ucijepljena je u stvarnost predaje (tradicije) i ima zadaću tijekom povijesti dalje predavati predanu joj istinu. W. Kasper, primjerice, ističe središnju ulogu predaje za život Crkve, pa i samog Isusa Krista naziva 'Božjom samo-predajom'. Moglo bi se, daka, a i moralo, povjerenu nam istinu i poruku navijestiti tako da bude privlačna, aktualizirana, izrečena jezikom razumljivim mladom čovjeku, što i nije lako.

6. Zašto je danas sve manje aktivnih, a sve više pasivnih kršćana?

Nije to slučaj samo danas, niti samo u kršćanstvu. Kriza vjere, vjerske i religiozne prakse, prisutna je svugdje, pogotovo u zapadnom svijetu. Ipak, čini mi se, barem gledajući Katoličku Crkvu, da je više aktivno uključenih vjernika laika u život Crkve, iz raznih slojeva društva, nego je to bilo prije, u nekim drugim vremenima.

7. Koliko su vjernici teološki (vjerski) obrazovani i je li to glavni uzrok njihove pasivnosti ili je nešto drugo posrijedi?

Pitanje kršćanske vjerske pouke, odnosno problem (ne)poučenosti i (ne)poznavanja vlastite vjere, danas je jedna od gorućih tema Crkve. Razna istraživanja pokazuju kako velik broj katolika ne poznaje osnovne temelje svoje vjere. Sigurno je i to uzrok pasivnosti i udaljenosti od Crkve i Boga. Teško je, naime, prakticirati vjeru koja se ne poznaje i ne razumije. A prema kršćanstvu, znanje i razumijevanje temeljno je bilo za vjeru, bilo za teologiju (*fides quaerens intellectum*).

8. Što mladi kršćani očekuju od vjere, religije?

Vjerujem da mladi kršćanin koji iskreno traži, koji želi doći do iskustva vjere i iskustva Boga, ne očekuje od Crkve ono što može naći na svakom koraku, izvan nje: zabavu, provod, površno druženje. Upravo traži ono što mu svijet u svojoj trajnoj promjenjivosti, površnosti i relativiziranju ne pruža niti može dati: mir, tišinu, sabranost, molitvu, iskustvo Božje ljubavi i blizine, iskustvo pripadnosti zajednici, iskustvo solidarnosti. Novi religiozni pokreti i vjerske sljedbe nude putove i tehnike do spomenutih vrijednosti i ne možemo reći da ne privlače mnoge mlade ljude...

9. Kakvo je stanje u drugim religijama (i monoteističkim i politeističkim) glede aktivnosti vjernika?

Unatoč svim različitostima religija i naroda, činjenica je da je sekularizacija, pogotovo nošena vjetrovom globalizacije, svugdje ostavila traga. Tako mnogi vjernici ostaju tek formalni pripadnici svoje religije, bez aktivne i redovite religiozne prakse. I ne samo u zemljama zapadnog svijeta, nego i u Kini, Japanu, Indiji, pa i u samim islamskim zemljama.

10. Mislite li da je međureligijski dijalog glede rješavanja ovakvih pitanja moguć u praksi ili ga je samo lako teoretski definirati?

Međureligijski i međukulturalni dijalog danas je svakako od velikog značaja; štoviše, prema Benediktu XVI., on ima prioritet u suvremenom svijetu, uz napomenu da se ne smije popustiti relativizmu i sinkretizmu. Smisao međureligijskog dijaloga, međutim, nije u rješavanju problema pasivnosti vjernika u pojedinoj religiji. Njegov je smisao prije svega u traženju puteva mira u svijetu i među religijama, u poticanju suradnje na području dostojanstva ljudske osobe, u promicanju

pravednosti i općeg dobra. Kada je riječ o pitanju Boga i istine, međureligijski dijalog nailazi na ozbiljne poteškoće. Iz kršćanskog kuta promatrano, prioritet u tom slučaju ima jasan i nedvojben navještaj (*kerigma*) Istine, odnosno Isusa Krista.

11. Što možemo očekivati, čemu se nadati, u bližoj ili daljoj budućnosti po pitanju vjernika i njihove religioznosti?

Svaki čovjek je po svojoj naravi religiozno biće, *homo religiosus*. Religioznost je, dakle, utkana u čovjeka, a religija je, jednostavno rečeno, način ostvarenja religioznosti. U tom smislu, budućnost religioznosti i vjerovanja je neupitna. Ivan Pavao II. također je govorio, u tom kontekstu, da su religiozna pitanja i traženja autentična, no da su odgovori često ambivalentni. Kršćanstvo stoga ima trajnu misiju čovjeku naviještati autentičan i jednoznačan odgovor koji prepoznamo u Isusu Kristu i u njegovu nauku.

12. Vaša završna misao

Drago mi je da i u ovom našem vremenu izvrnutih vrijednosti, kako ga ponekad nazivamo, Crkva ne odustaje od temeljnih i istinitih vrijednosti, te ih brani unatoč kritikama i protivljenjima. Takva Crkva i jest posebnost i izazov u svijetu stalnih mijena i promjena. Bitan je, međutim, način kako će biti naviještene i svjedočene 'vječne istine'. Stoga želim Crkvi, danas i u budućnosti, više vedrine, topline, radosti, smijeha, humora, jednostavnosti (Kasper ističe da upravo kršćanstvo treba biti nositelj duhovitosti, humora i radosti, koji proizlaze iz iskustva spašenosti i ljubljivosti u Isusu Kristu), utemeljenih upravo u kršćanskoj vjeri i nadi, kako bi ljepota i sjaj Istine zasjali i obasjali današnjeg čovjeka.

*

Tebi sam došla tog tmurnog jutra.
Tebe sam našla te umorne večeri.
Gdje, pitaš me?
Na prstima hladnog vjetra i u tišini
usnulog grada.
Na cesti zaboravljenog sutona i u
očima slučajnog prolaznika.
Tražila sam te i prije, i znam,
bio si to Ti, i bio si tu.
Ali zatrovano srce ljubav nije osjećalo,
u ljubav nije vjerovalo.
Opijeno sjajem lažnih mora lutalo
je cestom zvanom Nigdje.
Srce, zaboravljeno i nevoljeno, toga je
jutra Tebe upoznalo, te večeri
Tebe doživjelo.
Ljubavlju zatečena,
ljubavlju ovijena,
u križ zagledana
i dalje ne shvaćam.

Mihaela Vargašević, 3. godina

Promišljanja

Gabriela
Lajin

Trnjem satkana krana

Trnjem probodoše me,
Pustiše krv Sina Božjega.
Pustiše Krv svoga brata,
Od Boga poslanoga anđela.

Strašna bol u trenutku
Kada trnje probija kožu,
A krv poteče mojim licem
Za spas i za ljudsku nadu.

Ne znaju da je svaka ova kap
Samo jedan dio njih.
Da svaka ova kap
Budi nadu i daruje vječni mir.

Trnjem satkana krana
Grijesi su što učiniše ih oni
I mnogi prije njih.
A Bog u svom milosrđu
Nek daruje im oprost
i dugo traženi mir.

Antonio Gavran, 1. god.

Piše: SANELA Milišić, 4.god.

Čovjek u suvremenom svijetu

Dar života što ga je Bog Stvoritelj povjerio čovjeku, zahtijeva od čovjeka da bude svjestan njegove neprocjenjive vrijednosti i da za nj preuzme odgovornost.

Zahvaljujući napretku bioloških i medicinskih znanosti, čovjeku su dostupna sve moćnija terapijska pomagala, ali je isto tako kadar steći nove moći, s nepredvidivim posljedicama po ljudski život. Razvoj tehnike omogućava mu da svoju sudbinu uzme u vlastite ruke, ali izlaže i napasti da prekorači granice razumna vladanja prirodom. Znanstvena istraživanja izraz su čovjekova gospodstva nad stvorenjem. Znanost i tehnika same po sebi ne mogu otkriti smisao postojanja i ljudskog napretka. Usmjereni na čovjeka, u kojem imaju svoje ishodište, one iz njegove osobe i njegovih moralnih vrednota crpe naznake o svojoj svrsi i svijesti o svojim granicama.¹

Ljudski život uvijek je življen na osoban način i zbog toga svakog čovjeka prepoznamo kao jedino duhovno i razumsko biće u prirodi, što znači da je vrijednost osobnog ljudskog života neusporediva s vrijednostima života drugih bioloških vrsta. Kao osobno biće, čovjek najprije

spoznaje sebe kao moralno, svjesno, odgovorno i slobodno biće. Svijest, sloboda i odgovornost, kao tipične kvalitete ljudskog života, ne mogu i ne smiju biti smatrane samo jednom razinom u nizu bioloških života u prirodi. Etički antropocentrizam podrazumijeva priznanje i pripisivanje moralnog statusa isključivo čovjeku u prirodnom svijetu. Kršćansko poimanje čovjeka ne može postulirati apsolutni antropocentrizam, jer bi on isključivao Boga na kojega se kršćanstvo poziva. Apsolutni antropocentrizam i teologija stoga se isključuju. Antropocentrička etika svoja je razmišljanja uvijek zaustavljala na čovjeku. On je, kao

¹ Usp. *Donum vitae*, Naputak o poštivanju ljudskog života u nastanku i o dostojanstvu rađanja, enc., Dokumenti, 88, Rim, 1987., str. 9.-10.

moralno biće, moralni subjekt, bio u središtu etičkih promišljanja. Ali ne može se vrijednost svih stvari određivati samo s obzirom na čovjeka. Čovjek je subordinirani gospodar, koji svoje djelovanje i ponašanje uvijek iznova mora preispitivati i vrednovati s obzirom na Božju volju i njezine zahtjeve. Traži se najprije poštivanje volje Božje, zatim poštivanje čovjeka kao bića stvorena na sliku Božju, potom poštivanje stvorene prirode. Čovjek ne može i ne smije biti mjerilo stvarnosti.² Ako isključivo on posjeduje moralni status u prirodnom svijetu, a sve ostalo živo i neživo u prirodi, kao i priroda u cjelini, predstavljaju dobra koja stoje njemu na raspolaganju kao sredstva za ostvarivanje njegovih ciljeva, moramo se pitati u kojoj mjeri čovjek, kao »mjerilo svih stvari«, može iskorištavati ta sredstva? Moralno promišljanje trebalo bi protegnuti i na druga živa bića, na pojedine ekosustave i prirodu u cjelini. Moralne dužnosti čovjeka treba definirati prema tim entitetima.

Posljednjih nekoliko desetljeća razvila se nova etika života, ili bioetika, kao odgovor modernog čovjeka na učinke znanstveno-tehnološkog napretka. Priroda je postala veliki ekspe-

rimentalni laboratorij, a i pokusi na čovjeku rade se od začeca do smrti. U medicinskom području se s moralnog stajališta gleda na pitanja umjetne oplodnje, pobačaja, kloniranja, transplantacije embrija. U nastojanju da ovlada tajnama prirode moderni je znanstvenik suočen s umišljajem da može ispravljati nepravilnosti Božjeg stvaranja. Danas, mnogo više nego jučer, čovjek postavlja pitanje o ispravnom moralnom djelovanju.

Je li proizvodnja i korištenje ljudskih zametaka za pripremu matičnih stanica moralno dopuštena? Odgovor je negativan, jer živi je ljudski zametak ljudska jedinka s potpuno utvrđenim identitetom. Otada započinje njegov vlastiti koordinirani i postupni razvoj, zbog čega se ni u kom narednom stadiju ne smije smatrati jednostavnom nakupinom stanica. Svaki ljudski pojedinac ima pravo na vlastiti život i zbog toga svaki zahvat koji ne ide u prilog istome zametku predstavlja čin kojim se to pravo krši. Bilo kakav postupak kojim se ljudskom zametku nanosi pogibeljna i nenadoknativa šteta i prekida njegov razvoj jest ozbiljno nemoralan i nedopušten čin. Dobra nakana ne može opravdati čin koji je sam po sebi zao.³ Sve rjeđe se postavlja pitanje poštovanja ljudskog zametka. Ljudsko se biće mora poštivati kao osoba, od prvog časa njegova postojanja. Provođenje umjetne oplodnje omogućilo je različite zahvate na ljudskim zamecima. Oplodnja *in vitro* vrlo često za sobom nosi i hotimično uklanjanje embrija. Pojedinci su to pripisivali tada tek djelomično usavršenoj tehnici. No daljnja su istraživanja pokazala kako se sve tehnike umjetne oplodnje odvijaju na način pri kojem ljudski embrij biva smatran tek pukom nakupinom stanica koje se po volji upotrebljavaju, selektiraju i odbacuju. Posto-

² Usp. T. MATULIĆ, *Život u ljudskim rukama*, Glas Koncila, Zagreb, 2006., str. 69.-73.

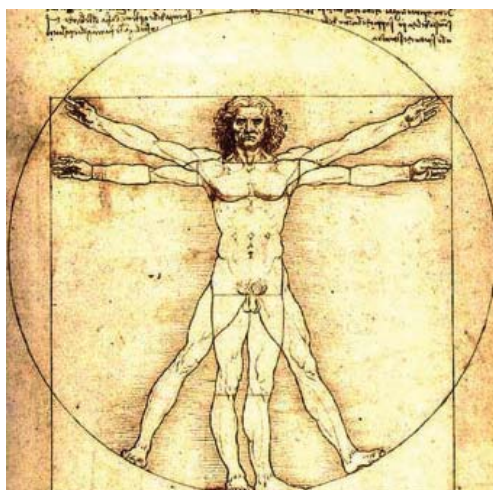
³ Usp. M. M. VEKIĆ, *Bioetičke teme i dileme*, Vlastita naklada, Zagreb, str. 87.

tak odbačenih embrija je vrlo visok. Liječnici prihvaćaju te gubitke kao cijenu koju treba platiti za postizanje pozitivnih rezultata. Oni embriji za koje se pokaže da posjeduju određeni nedostatak bivaju izravno odbačeni. Različite tehnike umjetne reprodukcije, koje izgledaju da se stavljaju na službu životu, otvaraju vrata novim napadima na život. Razdvajanje rađanja od integralnog osobnog konteksta bračnog čina Crkva smatra etički neprihvatljivim. Ljudsko rađanje je osobni čin bračnog para - muža i žene - koji ne trpi nikakve zamjene. Crkva priznaje legitimnost želje za djecom i razumije trpljenje supružnika pogođenih neplodnošću, ali ta se želja ne smije pretpostaviti dostojanstvu svakog ljudskog života do te mjere da njime zagospodari. Želja za djetetom ne može opravdati njegovu »proizvodnju«, kao što i neželjenost već začetoj djeteta ne može opravdati njegovo uništenje ili napuštanje. Kriokonzervacija (zamrzavanje embrija) nepojiva je s poštovanjem koje se duguje ljudskim embrijima. Ona pretpostavlja njihovu proizvodnju *in vitro* te ih izlaže velikom riziku od smrti ili štete po njihovu tjelesnu cjelovitost jer veliki postotak embrija ne preživi postupak zamrzavanja i ponovnog odmrzavanja. Najveći dio neuporabljenih embrija ostaju »siročad«. Njihovi ih roditelji ne traže, zameće im se svaki trag. Odatle tisuće i tisuće uskladištenih zamrznutih embrija u gotovo svim zemljama u kojima se prakticira oplodnja *in vitro*. Neprihvatljivi su prijedlozi da se ti embriji uporabe za istraživanje, tj. za terapijske svrhe, jer to za sobom povlači stav prema kojemu su embriji samo biološki materijal, a to uključuje njihovo uništavanje. Isto tako je neprihvatljiv prijedlog da se ti embriji odmrznu i uporabe se za istraživanje kao da je riječ o običnim leševima. Nije moguće nazrijeti moralno dopušteno rješenje za ljudsku sudbinu tisuća zamrznutih embrija koji jesu i zauvijek će ostati subjekti temeljnih

prava i koje treba pravno zaštititi kao ljudske osobe.⁴

Kloniranje je umjetna i nespolna proizvodnja stanica ili jedinki genetski identičnih onima već postojećim. Prema svrsi, postoje dvije vrste. Cilj reproduktivnog kloniranja jest rođenje nove žive jedinke, jednake onoj kloniranoj. Terapijsko kloniranje ima za cilj stvaranje embrija kojem se predviđa prekid života u najranijim stadijima razvoja kako bi se dobio niz stanica i tkiva koje bi se moglo presaditi u bolesnika i zamijeniti one bolesne. Reproductivno kloniranje ljudi strogo je zabranjeno. Identitet osobe je neponovljiv. Genetski identitet ne predstavlja osobni identitet. Razvoj osobnosti, sociokulturni ambijent i odgoj dovode do oblikovanja različitih osobnih identiteta. Osoba je jedno tijelom i dušom. Ljudska duša ne može potjecati od materije, ne mogu je stvoriti ni roditelji ni znanstvenici. Ona ne može biti klonirana-osobni je Božji dar svakom čovjeku. To čini svaku ljudsku osobu jedinstvenom i neponovljivom. Kloniranje je zato nasilje nad identitetom osobe. Činjenica da netko ima

⁴ Usp. *Dignitas personae*, Naputak o nekim bioetičkim pitanjima, enc., Dokumenti, 154, Rim, 2008., str. 22.-30.

vlast nad drugim, da može odrediti njegov genetski ustroj, vrijeđa ljudsko dostojanstvo. Kolika je patnja kloniranog koji razumije da je bio željen samo zato jer slični nekome tko je vrijedio sam po sebi, i da se na njega projiciraju očekivanja vezana za original čiji je on kopija. Osobu se ne može koristiti kao sredstvo, a kloniranje radi upravo to.⁵ U novije vrijeme pojavila se nova vrst kloniranja-hibridno kloniranje. Životinjska jajašca su upotrijebljena za reprogramiranje jezgri ljudskih somatskih stanica u svrhu izdvajanja embrionalnih matičnih stanica iz tako nastalih embrija, čime prestaje nužnost uporabe ljudskih jajašaca. Ovaj postupak povreda je dostojanstva ljudskog bića zbog toga što miješanje genetskih elemenata životinja i ljudi može narušiti osobni identitet čovjeka. Uporaba matičnih stanica bi zbog prisutnosti životinjskog genetskog materijala u njihovoj citoplazmi nosila sa sobom dodatne zdravstvene rizike koji su zasad nepoznati.⁶

Mit o besmrtnosti prati čovjeka od prapočetka, što se očituje u njegovoj želji da postane besmrtnan kao Bog. Ideja o mogućnosti stvaranja potpuno identičnih potomaka, kako bi se moglo živjeti nakon vlastite smrti zahvaljujući vlastitom klonu, izaziva paniku i strah. Moguće je klonirati genetsku baštinu, ali ne i svijest. Što bi bio taj drugi ja, koji bi imao potpunu sliku i oblik, ali koji bi izgubio sjećanje, iskustvo i sve ono što čini svijest? Bio bi jedan drugi ja koji ne bi bio ja.⁷

Mnogi danas dovode u pitanje je li embrij ljudska osoba. Ali, kako ljudska jedinka ne bi

bila osoba? Biološki embrionalni život već je ljudski život i osobni život. Ako bi se prilikom embrionalnog razvoja biološki život odvajao od onog ljudskog, u užem smislu, ne bismo uspjeli objasniti identitet subjekta. Početna faza embrionalnog razvoja ne može biti čisto biološka. Ukoliko embrij koji pripada ljudskoj biološkoj vrsti ne bi bio od početka istinska ljudska osoba, on ne bi to mogao postati kasnije, a da pritom ne proturječi svom identitetu. Ne možemo tvrditi da je osoba u dobi od 30 godina više osoba od jednog embrija ili djeteta. Čovjek postaje osobom u trenutku začeća. Ljudski je život, život osobe koja je tjelesno-duhovno jedinstvena.⁸

Odgovornost zdravstvenih djelatnika danas je porasla i nalazi svoje najdublje nadahnuće i potporu u unutarnjoj i nezamjenjivoj etičkoj dimenziji zdravstvenog zanimanja prema kojoj se od svakog liječnika zahtijeva zalaganje za apsolutno poštivanje ljudskog života i njegove svetosti. Istraživanja na području medicine i genetike svoju primjenu nalaze i na čovjeku i od velike su važnosti za budućnost čovječanstva, ali smo svjedoci i neprihvatljivih zloporaba.⁹ Znanstvenici, ljudi zaposleni u medicini i zdravstvu, pravnici i političari, moraju shvatiti kako su nespojivi priznavanje dostojanstva ljudske osobe i preziranje života i ljubavi, vjera u živoga Boga i zahtjev kojim se želi samovoljno odlučivati o početku i sudbini bilo kojeg ljudskog bića. Čovjeka treba braniti od pretjeranosti same njegove moći. Moralne vrednote kao što su pravo na život i pravo na obitelj moraju postati i temeljne građanske vrednote, tek će se tada moći čovječanstvu osigurati prava budućnost.

⁵ Usp. R. LUCAS, *Bioetika za svakoga*, Verbum, Split, 2007., str. 101.-106.

⁶ Usp. KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE, *Dignitas personae*, Naputak o nekim bioetičkim pitanjima, KS, Zagreb, 2009., str. 47.-48.

⁷ Usp. N. CANKI-KLAIN, *Napredak genetike i etika*, u: Iza-zovi bioetike, prir. A. Čović, Pergamena, Zagreb, 2000., str. 260.-262.

⁸ Usp. R. LUCAS, *Bioetika za svakoga*, Verbum, Split, 2007., str. 123.-125.

⁹ Usp. KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE, *Dignitas personae*, str. 52., 54.-55.

Piše: Matija Akšamović

»De imitatione Christi« Nasljeduj Krista

Ovo je klasično djelo katoličke duhovnosti, nakon Biblije, najprevođenije i najčitanije djelo u povijesti, napisano rukom Duhom ispunjenog autora – Thomasa Hermekena. Thomas Hermeken rođen je oko 1380. god. u Kempenu u Njemačkoj, te se zato i naziva Kempenac. Živio je u vrijeme vjerskih trzavica i sablažnjivih borbi između duhovne i svjetovne gospode. S dvanaest godina napušta rodnu kuću i odlazi u Deventer, na nagovor brata Ivana, da tu kod Braće zajedničkog života primi naobrazbu. Taj ga je zajednički život priučavao jednostavnosti i šutnji. Takav posvećeni život prijaio je Tominoj pobožnosti, radinosti i čistoći duše. Radeći za samostansku družinu riječju i perom, dočekao je Toma visoku starost te u devedeset i drugoj godini, 25. srpnja 1471. god., predao Bogu dušu i pokopan je u samostanskom crkvenom dvorištu.

Prema bilješkama svojih suvremenika, Toma bijaše niska rasta, ali ga je zbog njegova držanja svatko poštovao. Toma gdje je propovijedao, punile su se crkve, a samostanske prostorije bile pune onih što su mu dolazili po savjet, utjehu ili pak snagu za život. Toma nije bio bogat izobrazbom i teološkim znanjem, ali je bio vrstan poznavatelj ljudskih duša.

Od 38 sačuvanih spisa, najznačajnije mu je i najčitanije djelo »Nasljeduj Krista«. U sebi sadrži pregršt stranica duhovnog teksta koji upire prstom u carstvo duše i srca, te otkriva

sve pretince i zavjese naše nutrine. Samo djelo napisano je jednostavnim rječnikom, upotpunjenim biblijskim citatima. Svako poglavlje daje misli pisca o svakodnevnom životu, popraćene savjetom i poniznom prošnjom za nebesku pomoć.

Vjerujem da ima mnogo katolika koji su čuli, a nekolicina i koji su pročitali ovo, Duhom nadahnuo djelo te da ih je autor svojim mislima i molitvom dirnuo u najintimniju nutrinu srca i duše.

Strahom dotaknut

Brzi i žestoki, Umri muški, Apokalipsa, Pasija... To su samo neki od naziva znakovitih za današnje, moderno vrijeme. No, jesu li ljudi stvarno brzi i žestoki, muškarčine? Dolazi li nam uskoro apokalipsa ili su to samo nebuloze samozvanih proroka? Koliko jest točan broj

onih koji su bili nedužni, mučeni i na kraju ubijeni?

Danas se divimo ljudima koji su moćni, bogati, ugladeni, lijepi. Pokušavamo biti u njihovom društvu ili pak postati prijatelji s takvima, misleći da ćemo imati više sreće, radosti, mira i ljubavi u životu. Ako pak to ne možemo postići, oni nam postaju idoli i ideali po kojima ravnamo svoje ponašanje, djela i misli. Kada na kraju i ostvarimo svoje »snove«, bivamo li sretni, radosni, mirni i puni životne ljubavi? NE! Ne smijemo dopustiti da nam ovaj »ugla-

đeni«, »moćni«, »mirni«, »bogati« i »sretni« svijet zavlada razumom, osjećajima i srcem!

Mnogi kažu, »ako imam novaca, imam i život«...No, je li zbilja tako? Čovjek se doveo u takvu situaciju da, ako želi »uspjeti« u životu, treba raditi danonoćno, ili do bogatstva doći na nemoralan, mutan, prevarantski način. Ako krenemo prvim putem, radit ćemo po cijeli dan te zapostavljati ono najvažnije- obitelj! Ako pak krenemo drugim putem, imat ćemo nemirnu savjest i besane noći! Novac nas tjera da biramo: život ili smrt. Život predstavlja ne tako lagodan i jednostavan život, ali također i smijeh djeteta, ljubav žene i toplinu obitelji. Predstavlja stvarnosti koje su utkane u čovjekovu prirodu. S druge strane imamo smrt- novac! Novac od čovjeka čini monstruma! Novac je natjerao čovjeka da čini najgore grijehe i govori najružnije riječi svojem bližnjem, bratu, sestri... Zar stvarno želimo birati? Hoćemo li svesti ljudski život na razinu novca, običnog komada papira?!

Osvrnimo se i pogledajmo tu neistinitu stvarnost. Dok s jedne strane živimo u ispraznosti bajke, s druge nas okružuje teška stvarnost. Dok naši moćnici razbijaju glavu kako napraviti najbolji bal, naši »jadnici« gledaju kako bi, žargonski rečeno, *skrpali kraj s krajem*. Koliko je samo nedužnih života osuđeno na propast i smrt od prvog udisaja. Svjesni svega do sada navedenog, jedino što nam preostaje je pitati se do kada će to trajati i kako na takav način živjeti?

Nasljeduj Krista

Ako nas stigne nesreća ili zlo, trebamo u njima gledati ruku Božju, koja nas takvim skrušenjem želi dovesti do prave pokore. Grijesi i slabosti trebaju u nama otvoriti želju za Isusom i njegovom svetom milošću. Onim koji je na sebe uzео sve naše slabosti.

Glas naše savjesti jest glas zdravog razuma, Božji glas. Stoga nam savjest treba biti mjerilo djelovanja. Trebamo je čuvati dobrim štivom, vjerskom poukom ili pak savjetovanjem s dobrim ispovjednikom. Ne smijemo ubijati savjest nemarnim životom, krivim načelima te medijima i pokvarenim društvom.

Svakodnevne žrtve i svladavanja jačaju plamen Božje ljubavi u našem srcu. Uz pomoć toga plamena u nama izgara sve ono grešno i zemaljsko. Stoga trebamo čuvati tu svetu i dragocjenu vatru, da uz njenu pomoć uspijemo vršiti volju Božju, i postaviti si najsigurniju zaštitu nebeske ljubavi.

Naravno, bili bismo oholi kad bismo držali da smo bez mana i pogrešaka. Svatko od nas ima slabosti. Ako se borimo i mučimo, i svejedno osjećamo da smo slabo uznapredovali u našem duhovnom životu, tada upadamo u đavolju zamku, kojom postajemo malodušni. Ne dopustimo zlu da nas namami u zamku, već upotrijebimo sve naše slabosti za borbu protiv njega jer Gospodinu se više sviđa kad je tko strpljiv i ponizan u nesreći, negoli veoma pobožan i smiren u sreći.

Kao što svi znamo, ako se tijelo ne hrani, ono slabi i umire. Isto tako trebamo hraniti svoju dušu. Ako je ne krijepimo tijelom Gospodnjim, slabi i umire. Ne smijemo se hraniti nekakvim otpacima i neukusnom zemaljskom hranom, već hranom koju nam Gospodin daje svaki dan u euharistiji. Stoga blagujmo Gospodinovu hranu da u nama nestane zlih strasti i krivih nazora. Gospodin od nas traži ono što svatko, bez obzira na slabosti, može učiniti – primati Njegovu hranu svaki dan, i uvijek imati ono najbitnije: čisto srce i dobru nakanu.

Nikada ne smijemo zaboraviti da smo grešnici. Na žalost, čovjek je više sklon grijehu negoli kreposti. Stavimo li svoju dušu pred zapovije-

di Božje, opaziti ćemo koliko nam mrlja kalja dušu, te kako se grijeh proteže kao rak našim mislima, osjećajima i djelima. Stoga se trebamo češće ispovijedati i kajati, da se milošću Božjom izbrišu zli grijesi i zle posljedice grijeha. Svaka ispovijed treba nam biti poticaj da razvijamo svoj duh i pravimo štit protiv grijeha i zemaljske napasti.

Sjetimo se i vapaja naših molitava koje Gospodinu upućujemo svakodnevno. Svaku našu molitvu On primi i blagoslovi. Trebamo što više moliti. No, ne mislim na neku formalnu molitvu, pri kojoj nam misli lutaju, već na razgovor s njim- govorimo Mu što nam je na srcu, duši, recimo sve naše boli, patnje, želje, radosti, uzbuđenja... Recimo Gospodinu sve! Jedino nas On u potpunosti razumije. Razlog zašto se treba moliti jest i sv. misa koju jest Krist ustanovio. Stoga molimo, i Bog će biti uz nas, tražimo i dobit ćemo, kucajmo i otvorit će nam se.

Emanuel, Emanuel!

Istina boli, pogotovo kada se tiče nas. Svijet u kojem živimo, istina je koja jako, jako boli. No, bez obzira na stvarnost, ne smijemo posustati. Trebamo se boriti. Ako je Krist sâm pobijedio nepravdu i grijeh, možemo i mi, pomoću Duha Božjeg i Kristova blagoslova, pobijediti nepravdu. Došavši na svijet, Krist nam je ostavio dvije bitne odrednice za život, a to su: zapovijedi ljubavi te Duhom ispunjen i prožet zakon (deset Božjih zapovijedi). Suhoparnom slovu Zakona dao je Duh po kojem živi svaki kršćanin. Ako budemo živjeli po danim nam odrednicama, moći ćemo pobijediti nepravdu i tugu koja nas okružuje. Stoga, budimo nasljedovatelji Kristovi i vršimo volju Njegovu da nam djela budu pravedna pred Bogom i ljudima te pobijedimo i obratimo moćnike ovoga svijeta. Ne smijemo se bojati jer Emanuel – Bog jest s nama!

PIŠE: MARIJANA BLAŽEVIĆ

Nasljedovati sv. Franju - proslava 800. obljetnice franjevačkog reda

Sv. Franjo pravi je primjer da se svecem ne rađa već postaje. U mladosti je jedan dio života provodio dosta rasipnički i veselo proživljavao svoje mladenačke dane. A onda ga Bog poziva i on se najednom okreće i počinje živjeti po Evandelju. Bio je nemirna duha, ali nikada nije bio buntovnik ni revolucionar. Nije egoista ni prostak. Po značaju, Franjo je idealist. Od oca je naslijedio praktičnost i razboritost. Bio je vitez, te manire zadržao je cijeloga života: uvijek uljudan i ljubazan, vladanja pristojna, iskren, vjeran i velikodušan. Bio je karizmatik u punom smislu te riječi. Sam je slijedio svoj poziv, a Bog mu daje braću koja su ga slijedila bez da ih je i pozivao. Franjo je vrlo rano uvidio potrebu življenja u zajednici. Godine 1209. kad je Franjin način života prihvatilo još dvanaest sljedbenika, Franjo je napisao kratko pravilo života, i otada se Red smatra osnovanim. Svoju 800. obljetnicu proslavio je 2009. godine.

Franjevačka obitelj ima svoje rodoslovno stablo. Prvi pokornički red nastao je još za života sv. Franje Asiškog (1182.-1226.). Iz njega se 1209. razvijaju »Asiški pokornici«, iz njih se razvijaju još dva reda: 1289. treći svjetovni red, te 1323. treći samostanski red.

Franjo Bratstvo manje braće osniva 1210. god. Iz njega se razvijaju 1217. opserviti i konventualci, a 1525.-1528. nastaju kapucini. To su tri autonomna muška reda.

Osim muških redova, imamo i ženske, to su redovi drugoga stupnja; osnivačica je sv. Klara Asiška (1194.-1253.), velika prijateljica sv. Franje. Ona 1212. osniva zajednicu manjih sestara. Iz te zajednice 1218.-1220. nastaje Red siromašnih gospođa sv. Damjana. Godine 1253. uspostavljeno je Pravilo sv. Klare, a točno deset godina kasnije nastaje Red sv. Klare. Iz ovog reda nastaju damjanke, urbanke, te 1410. koletinke. Ovi redovi imaju strogu klauzuru, autonomne samostane u federacijama i uvršteni su u audijenciju.

Za proslavu 800. obljetnice osnutka Reda, franjevci su se pripremali trogodišnjom obnovom prisjećajući se Franjina načina života i rada, pokušavajući se prilagoditi suvremenim potrebama Crkve i društva. Jedna od temeljnih oznaka franjevačkog reda jest izići iz svijeta, a djelovati u svijetu. Izići iz svijeta ili napustiti svijet za njih znači prezreti svjetovne ispraznosti, ostaviti svjetovne mane i požude. Napustivši materijalnost i sve ono što nudi svijet, oni se mogu slobodnije uputiti k Bogu. Životno svjedočiti poruku o sveopćem bratstvu među ljudima, pozvati na poštivanje, na pomirenje različitosti, na traženje zajedništva.

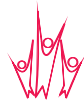
Malenost koja prožima cjelokupni franjevački život, sloboda od gomilanja materijalnih dobara, dijeljenje onoga što jesmo i što imamo iza-

8^{OFM}
00

800. OBLJETNICA
FRANJEVAČKOG REDA

zov su čovjeku današnjice, opsjednutom materijalizmom i profitom. Franjevci su oni koji se odgovaraju izazovima današnjega svijeta.

Evandeoske vrijednosti koje Franjo uzima i pretače u svoj život i život svoje braće su: pokora, život po Evanđelju, apostolsko propovijedanje, nasljedovanje siromašnog Krista i bratska ljubav.. Njegovo Pravilo nije ništa drugo nego početak i srž Evanđelja. Sv. Franjo svojim je duhom i svojim idealima osvojio svoje suvremenike. Propovijedanjem je nastojao promijeniti društvene razdore i to mu je pošlo za rukom: bogataši su uzljubili siromaštvo, gospoda i plemići su postali ponizni, a gospodari postali sluge.

Franjo je za svoja pravila uzeo riječi iz Evanđelja: »Tko je najveći među vama neka bude kao najmanji, a starješina neka bude kao sluga« (Lk 22, 26). Franjo u Redu male braće ne želi nekoga tko će se uzdizati, nego braću koja će biti na usluzi drugoj braći, ustrajni u poslušnosti Bogu. Zato je starješina u franjevačkom samostanu minister (sluga, pomoćnik), a ne opat (otac) niti magister (učitelj). Onaj tko se želi nazivati bratom sv. Franje mora imati na umu riječi: »Nisam došao da mi služite, nego da služim« (Mt 20, 28).

On govori svojoj braći: »Savjetujem, opominjem i potičem svu braću u Gospodinu Isusu Kristu: kada idu svijetom neka se ne svađaju i ne prepiru, niti druge osuđuju već neka budu blagi, miroljubivi i čedni, skromni i ponizni, govoreći uljudno sa svakim kako se dolikuje, neka im riječi budu prokušane i čiste, na korist i izgradnju naroda, da se čuvaju oholosti, tašte slave, zavisti, škrtosti, brige i nereda.« Iz ovih riječi vidljivo je da Franjo želi da njegova braća daju cijela sebe ljudima kojima je potrebno, on želi da njegova braća budu svjetlo u mraku. Nadalje, Franjo je svjestan da njegova braća, poslana ići po svijetu i propovijedati najprije moraju izgraditi sebe kao potpune kršćane, evandeoske ljude, sami moraju doživjeti obra-

ćenje kako bi mogli obraćati druge svojim primjerom života.

Da bi bio učinkovit, propovjednik mora biti među ljudima, a ne odbačen od njih. Svakom čovjeku treba pristupiti kao bratu. Sv. Franjo svojoj je braći ostavio u naslijeđe uzoran život Krista i apostola. U tome je i danas proročka misija Franjevačkog reda u Crkvi i svijetu. Na jednom sastanku Ivan Pavao II. Im je poručio: »Pođite i vi ljudima i ženama našeg vremena.

Nemojte čekati da oni dođu k vama. Tražite vi njih! Ljubav nas na to tjera... Sva će vam Crkva biti zahvalna.«

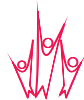
Piše: MARIJAN LONČAR

(Ne)Ozbiljna priča

Jednom, nakon mnogih misionarskih putovanja, već veoma star i umoran, sveti Pavao odlučio je doći u Hrvatsku. Još uvijek vedra duha, želio je pomoći u novonastaloj krizi. Ugledao sam ga na kraju korza. Bio je obučen u sive haljine i zbog toga izazivao podsmijeh i čuđenje slučajnih prolaznika. I bio je čudan. Nisam mu to zamjerio, ali biti tako odjeven predstavljalo je veliki modni grijeh. No, on je svetac, a oni su i inače sloveli za pomalo ekscentrične tipove. Pozvao sam ga u obližnji kafić da uz kavu i kolače porazgovaramo o krizi. Pavao se čudio kako, unatoč krizi, mnoštvo ljudi besposleno sjedi i ispija kave na mnogobrojnim terasama. Čak je, na čas, pomislio da je u pogrešnom gradu, no katedrala ga je uvjerila da je na pravom mjestu. Pohvalio je mladog Josipa zbog dovršenja katedrale i zbog dobro izvedenih radova.

»Čuo sam da je i kod vas kriza uzela maha. Reci mi, kakvo je stanje glede vjerskih pitanja, ima li i tu ima krize?« upitao me spremajući se slistiti kolač. Započeo sam svoj monolog o krizi: »Da, imamo ogromnih problema glede toga. Znae li vi da u nekim našim crkvama zimi bude jako hladno, a ljeti vruće? Pa tko može moliti u vreloj crkvi? Ozbiljan problem su i pomalo neudobne crkvene klupe i upitan kvalitet zvuka nekih orgulja!«. Vidio sam da je Pavao bio iznenađen mojim odgovorom. Sigurno je bio zapanjen kako ja, Moderan čovjek, dobro uočavam prave vjerske proble-

me. Nastavio sam svoj govor: »Krizu je nastala i zbog kredita. Podizali smo kredite samo za nužne stvari poput novog automobila, televizora s ravnim ekranom, novih mobitela s kamerama i ljetovanja na moru. To su stvari bez kojih se ne može, a sada smo u krizi. To je velika nepravda ...« Dok sam još govorio, Pavao me upita: »Što je sa Pismom, čitate li ga i kakva vam je komunikacija s Nebom?« Glasno sam se nasmijao jer mi je bilo simpatično to Pavlovo nepoznavanje modernih tehnologija. Objasnio sam mu da ne čitamo nikakva pisma jer imamo Internet, te da je komunikacija s nebom na zavidnoj razini, budući da mobiteli surađuju sa satelitima visoko na nebu. Pavao, očito nezadovoljan mojim odgovorom, počeo je naučavati o nekakvom Svjetlu koje rastjeruje tmine. Prekinuo sam ga i objasnio mu da mi danas ne trebamo nikakvo svjetlo jer javna rasvjeta služi svojoj svrsi te da pogleda kako grad prelijepo svijetli iako je predvečerje. On, jadan, uopće nije vidio da u modernom svijetu tmini nema niti traga. Ni to mu nisam zamjerio jer je odrastao uz svijeće i uljanice. Pitao me mali prilog za gladne u nekoj dalekoj zemlji, ali mu ga nisam dao pravdajući se velikom krizom. Znao sam da će gladnima netko drugi pomoći. Pa, uvijek pomogne netko. Pavao je bivao sve nervozniji. Mislio sam da je to zbog torte, koja je mogla biti i slađa, ili zbog kave koja se već davno ohladila. Nakon minute tišine, Pavao je napokon uzvratilo: »I prije sam dolazio u ove krajeve misionariti i moliti

pomoć za potrebite. Svi su mi obećavali pomoći kada prođu krize, ali nisu. Prošlo stoljeće je bilo burno. Četrdesetih godina vladala je ratna kriza, pedesetih i šezdesetih godina poslijeratna kriza, sedamdesetih i osamdesetih opet kriza, devedesetih ponovno rat ... Uvijek je kriza bila izgovor za pasivni pogled na potrebe drugih, uvijek se čekalo da nekakva nova kriza prođe. Nadao sam se da u 21. stoljeću neće biti tako. Ljudi su, čini se, zaboravili poruku Puta, Istine i Života ... « Prestao je govoriti i staračkim je očima buljio u stol. I ja sam šutio. Što sam mogao reći? Ništa mi nije bilo jasno. Možda je, govoreći o nekakvom putu, mislio na put do Marsa? To je bilo aktualno tih dana. Sjećam se da mi treštanje glazbe, žamor ljudi i zvonjava mobitela nisu dali bistro razmišljati. Možda je Pavao mislio na nešto drugo? Ne sjećam se više. Znam samo da je još spomenuo kako današnji čovjek nije bogobožan. Objasnio sam mu da to nije ni važno jer ćemo se svi ionako spasiti, i zločinci i dobri. Rekao sam mu da je to rasprostranjena misao nekog starog teologa koji je tvrdio da je Bog apsolutno dobro pa nam je spas zajamčen. To je veoma prihvaćeno razmišljanje. Pavao mi djelovao ljut. Moguće da je i on čuo tu teoriju pa mu je bilo krivo što se sam toga nije sjetio. Kakva oslobađajuća misao je to bila! Možeš biti bezobzirni hedonist na Zemlji, a nakon smrti dobri Bog će te spasiti i uputiti u vječnost! Pričali smo još dugo, ali nismo pronašli zajednički jezik. On je tome bio kriv jer je stromodan i ne ide u korak s vremenom. Samo je tupio o nekakvim Zapovijedima. Kad je već pričao o njima, ja sam mu zapovjedio da prestane. Tada mi se činilo prikladno i simpatično da to tako sročim. Ali Pavao nije shvatio šalu. Tko je danas željan pravila i zakona, pogotovo nekakvih prastarih?

Ustao je i počeo se spremati za odlazak. Pozdravili smo se i on je nastavio dalje svojim putem. Sjećam se da mi je dao nekakav dr-

veni križić i rekao da svatko treba nositi svoj. Ostavio sam ga na stolu kafića. Ionako je bio posve bezvrijedan. Da je bio zlatni, možda bih ga i zadržao. Zlatni je nekako lakše nositi. Ne izgledaš smiješno nego bogato u očima drugih ljudi. Dok je odlazio, pratio sam ga još neko vrijeme pogledom, i razmišljao o svemu. Bilo je već kasno i na korzu je bilo sve manje ljudi. Uskoro ga više nisam vidio. Sivilo njegovih haljina zamijenilo je sivilo u mojim mislima dok sam gledao u šarenilo večernjih šetača. Uvijek je tužno kada svetac odlazi. Valjda zato što su njihove pojave postale rijetke. Sjećam se, kada je odlazio, da sam i ja obećao pomoći. Još nisam počeo pomagati, iako je već prošlo neko vrijeme od našeg susreta. Ali hoću. Samo čekam da prođe kriza.

Godina župne kateheze u našoj nadbiskupiji

PIŠE: IRENA BARIĆ

Prezbiterско vijeće naše Đakovačko – osječke nadbiskupije na svojoj je prošlogodišnjoj sjednici donijelo odluku da će pastoralna godina koja je pred nama biti *Godina župne kateheze*.

Govoreći o katehezi, uvijek naglašavamo da je ona cjelovita formacija, i više je od pouke kao takve, ona je priprava cjelokupnog kršćanskog života za istinsko nasljedovanje Krista. Ona je odgoj za život u vjeri, i to tako da se cijeli čovjek - u svojim najdubljim iskustvima - osjeti obogaćen riječju Božjom. Župna zajednica ima bitnu ulogu u sveopćoj Crkvi, a zadaća je kateheze u župi da uvodi svakog vjernika u tajnu Krista jer je to bitno poslanje Crkve. Svaka je župna zajednica pozvana da u Kristovoj vjeri ostvaruje zajedništvo, slavljenje Boga, služenje i svjedočenje, što su osnovne karakteristike kateheze. Iz toga slijedi da ciljevi

koji nam se nameću u Godini župne kateheze podrazumijevaju podizanje svijesti svih vjernika da je župa izvorno i prvo mjesto kateheze, naglašavajući važnu ulogu svećenika - župnika kao njezinih glavnih promicatelja. Obnova redovite župne kateheze u svim župnim zajednicama treba obuhvaćati katehetski rad sa svim dobnim skupinama; djecom, mladima i odraslim vjernicima.

Svjesni smo da je katehetsko djelovanje danas izloženo mnogovrsnim izazovima, često oni koji i žele sudjelovati bivaju obeshrabreni i osjećaju se nemoćnima pred zadatkom prenošenja vjere novim naraštajima. Unatoč tome, neka ciljevi Godine župne kateheze koji se postavljaju pred svakog vjernika nadasve budu poticaj upravo nama, budućim teolozima, da pridonesemo radu u našim župnim zajednicama, koji će obuhvaćati kvalitetnu suradnju sa župnicima i župljanima i pravi put vjere u navjestiteljskom poslanju Crkve.

Piše: KREŠIMIR ŠAF

Bila je...

...magla. Vidljivost toliko slaba da su prolaznici postajali nejasne sjene koje žure svaka svojim putem. Šetao sam ulicom. Čuo korake, ali ne i vidio. Gradska vreva zagušena maglovitom rosom što se spustila na grad, auti na kolnicima trube, no njihov zvuk je poput jadicovke malena djeteta ostavljenog sred ničega. Ostao sam zapanjen. Najednom sam počeo razmišljati. Razmišljati o sebi, drugima, poslu, životu, brigama, problemima i raznim drugim stvarima koje su navirale u moje misli kao bujica hladne alpske vode. Misli su mi postale zamršene. Da me netko u tom trenutku pitao o čemu razmišljam, ja bih mu vrlo vjerojatno ponudio čudan, pomalo zastrašujući odgovor. Došao sam k svijesti. Iz svijeta vlastite mašte vratio sam se u realnost. Uplašio. Oko mene više nije bilo nikoga. Ni koračanja ljudi, ni njihovih sjena, ni zvuka automobila, ni njihove zaglušujuće simfonije. Prestrašen, sam, izgubljen, nisam vidio izlaza. Svuda tama. Sjetih se da sam iz stana izišao nakon ručka kako bih malo razbistrio misli od svakodnevnog posla. Naime, radim u jednoj vrlo uglednoj tvrtki koja se bavi nekretninama. Vrlo burno i glasno područje koje iziskuje odmor duše i tijela. No to više nije bitno. Ja sam izgubljen. Mrak koji se nadvio na grad zastrašujuće je djelovao na okolne građevine i prirodu. Mrak?! Već je pao mrak? Kada sam krenuo, bio je dan, a sada...Obuzela me tjeskoba. Javio se strah. Preplavio me kao voda. Stao sam. Odlučio sam se sabrati i sagledati sve opcije, no nije mi uspijevalo. Svaki novi pokušaj završavao je samo još većim razočaranjem. Nisam znao što napraviti. Idem! Nastavljam

dalje! Prolazeći ulicama, alejama, perivojima nikoga nisam susretao. Kamo su svi nestali.

Nastavio sam i nisam se zaustavljao. Kroz mrkli mrak i guste oblake magle nešto se naziralo u daljini. Potrčao sam ne bi li što prije stigao do točke koja mi je osvijetlila ovu tamnu noć. Stigavši do odredišta, nisam mogao skriti razočarenje. Bila je to obična ulična svjetiljka, podno koje je ležala zelena, hrđava klupica, na prvi pogled vrlo nestabilna. Ipak sam sjeo. Gole, mrzle ruke više nisam osjećao. Odlučio sam ih zagrijati u polurazderanim džepovima vremenom izgrize-nog kaputa. Sjetio sam se djeda, zamislio njegovo lice kada mi je dao ovaj kaput dok sam još bio dijete. Od tada ga više nisam vidio. Što mu se dogodilo nitko nikada nije saznao. Posegnuvši za toplinom džepa, pod prstima lijeve ruke mogao sam osjetiti, opipati nešto, nekakav predmet čudna oblika. Polako sam izvlačio šaku iz kaputa i s njom neobičan predmet. Preuranjeno, s osjećajem tuge, zaključio sam da u džepu imam nekakav drveni lančić. I već sam gledao oko sebe ne bih li vidio kantu za smeće u koju ću baciti nepotrebnii predmet. No, kada sam cijeli lančić izvukao iz kaputa, ostao sam skamenjen. Posljednji dio takozvanog »lančića« bio je križ. Da, križ! Brzo sam shvatio da to nije nikakav lančić, nego krunica. Odakle meni krunica? Kako je dospjela u kaput? Kako? Ostao sam sjediti. Sjedio sam neko vrijeme, zagledan u krunicu i razmišljao o brojnim pitanjima koja su me morila. Um mi se najednom smirio. Misli su se slagale kao note tvoreći divnu melodiju.

Odlučio sam se vratiti kući. Krenuo sam, a strah i tjeskoba koji su me prikovali za zelenu klupicu jednostavno su nestali. Krunicu nisam ispuštao iz ruku. Nakon kratkog vremena ponovno sam začuo motorne trubadure kako skladaju svoju glazbu. Zvuci grada opet su zaživjeli. Maglovite sjene i tapkanje koraka ponovno su se vratili. Stigao sam pred stan. Popevši se na peti kat, ušao sam u stan pedeset i devet. Da, to je moj stan. Skinuo sam kaput, skuhao si čaj, zauzeo mjesto u omiljenom naslonjaču i pogled usmjerio na ulicu. Nisam mogao prestati razmišljati o pitanju koje me cijelim putem zaokupljalo. Odakle meni krunica u kaputu? Odakle se stvorila? Odakle? Ipak, ja sam samo...ateist.

Piše: MAJA PAŽIN

Danas razmišljam o Onome koji trga sve granice i sva ograničenja u nama, približavajući nas negdje duboko nama samima. Iz dana u dan mi pravimo granice svojom netrepeljivošću i dokazivanjem uzaludnog, no one će prve pasti. Sam Isus rušio je granice na svom kraju zemaljskog svoga života.

Neke stvari se ne mijenjaju

Čitamo u Novom zavjetu kako narod nije znao prepoznati svoga Mesiju, jer nije mogao prihvatiti da je Mesija običan sin stolara, bez kraljevske počasti i svite. Da je došao na svijet bez trubljii i velikih ceremonija. Ni mi ga danas ne bismo priznali, jer u običnom siromahu ne želimo vidjeti snagu. Posebno ne danas kad je moć, dokazana novcem, mjerilo svega. Običan komad papira kupuje sve duše svijeta. Čudno je to kako jedna obična stvar može biti važnija od čovjeka, napravljenog tako savršeno. Postoje granice, i granice... Neke napravljene ravnalom i dogovorom svjetskih sila, nastale spontano i ostale kao baština za koju se i krv prolije ako treba. Zavaravamo sami sebe kad mislimo da se naše vrijeme razlikuje od vremena u kojem je živio Isus. Čak ni poslije 2000 godina neke se stvari nisu promijenile. Koliko god da je bolna spoznaja vlastite ništavnosti i zabluda, toliko je i oslobađajuća, osviještena novim spoznajama duha. Treba samo prihvatiti vlastitu nemoć i ograničenost, da bi se okamine naše vjere uspjele raskinuti okove vlastitih zabluda do čega su došli mnogi sveti i skromni ljudi. Je li prošlo vrijeme kada je Bog poželio biti čovjekom? Jesmo li ga istjerali iz naših prostora vlasti i diktature? Tamo gdje smo posijali umjetna sjemenja i ugasili zdravo rasuđivanje, tamo gdje je komocija pregazila pola čovječanstva, gdje su izvori presušili, gdje je ropstvo moći i novcu uzelo maha, Boga već odavno nema. Ostali su samo nijemi jauci.

Uspuhali se znanstvenici i preuzeli stvaranje u svoje ruke, snažno se odupirući smrti kao konačnom kraju. Zamišljaju ljude po mjeri, spremaju genetski modificiranog čovjeka kome će čula biti ugašena, koji će imati programirano rasuđivanje i biti savršeno sredstvo za manipulacije manjine.

Prije nešto malo više od dvije tisuće godina Bog je poželio i sebe očovječiti i roditi se iz utrobe žene. Biti Djetetom, dati se potpuno za nas. Pjesma te ljubavi čuje se i danas u odjecima Njegove boli. No, imamo li sluha za nju u strci koja vlada?

Meditacija

Spajic '09
- REGINA MAČUHICA -

Dajem se, Kriste

Kriste, izvore života mog,
Dajem ti sebe i život svoj.
Dajem ti svu svoju sudbinu,
Da upoznam jedinu i pravu istinu.

Tvoja me, Kriste, ljubav prati,
Čekam u tami svjetlost da se vrati.
Tvoja me nježna ruka vodi i brani,
Da spoznam koji je put pravi.

Grijesi me moji pritišću i bole,
Jer sam slijep prema onima koji me vole.
Zato te molim, Gospodine Bože moj,
Kada dođe vrijeme, primi me u vječni život svoj.

Marko Iličić, 3. godina

PIŠE: ADRIJANA ČALJKUŠIĆ,
3. GODINA

Molitva i šutnja

Ustajanje, svakodnevne aktivnosti, užurbano, nemir, buka... Kako uopće naći vrijeme za molitvu, i kakva ona treba biti? Nerijetko se događa da molimo brzo, izgovarajući molitvu Očenaša - i to je to. Bogu upućujemo molitvu, no je li to uopće bila molitva? Ne bi li molitva trebala biti zazivanje blagoslova za dan koji je pred nama i zahvala Bogu za vrijeme koje je iza nas?

Čovjek nije stvoren kao biće samoće i teži ostvariti dijalog s drugim ljudima. Stvoreni smo na sliku Božju pa je normalno da Bog želi uspostaviti odnos i dijalog s čovjekom. Bog teži sjediniti se s čovjekom. Kada se radi o dijalogu s Bogom, svjesni smo da je Bog osoba iznad nas i naš odnos prema njemu dobiva savim drugu dimenziju.

Često možemo čuti da je upravo molitva put do Boga. Postavlja se pitanje, kakvi biti na tom putu?

Da bismo bi znali kako moliti, valja nam promotriti Isusa molitelja. On moli potpuno uključen u molitvu, predan svom Ocu. Ostavlja nam molitvu Očenaša i upute kako moliti, upozoravajući da ne molimo kao farizeji.

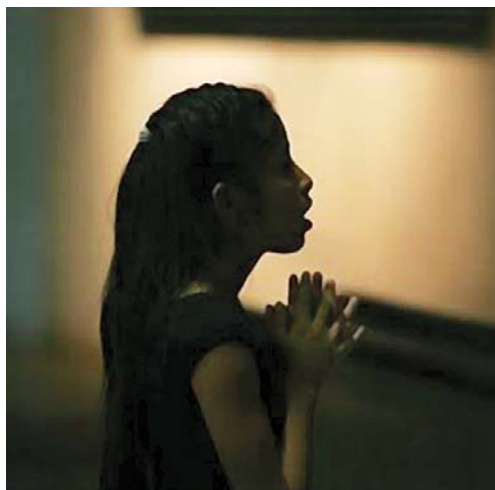
Tako i kad molite, ne budite kao licemjeri. Vole moliti stojeći u sinagogama i na raskršćima ulica da se pokažu ljudima. Zaista, kažem vam, primili su svoju plaću. Ti naprotiv, kad moliš, uđi u svoji sobu, zatvori vrata i pomoli se svomu Ocu,

koji je u skrovitosti. I Otac tvoj, koji vidi u skrovitosti, uzvratit će ti. (Mt 6, 5 – 6)

Možemo uočiti da Isus traži molitvu u skrovitosti, sabranosti. Traži da »uđemo u sebe« kako bi Gospodinov glas govorio, a mi postali pasivni primaoci Božje riječi. Isusu nije bila važna dužina izrečene molitve, već sudjelovanje duha u molitvi. Možda je to i najteže. Moliti, a šutjeti, jer Bog zna što nam treba i prije nego što zatražimo.

Moleći, slušajući, trebamo ušutjeti pred Bogom. Kako zašutjeti, kako pobjeći od buke svijeta, kako stišati buku svojega »Ja«?

U povijesti duhovnosti možemo uočiti mnoštvo svjedočanstava koja nam pokazuju da čovjek koji se redovito povlači u sebe može obli-

kovati velike stvari. Molitva treba biti otvaranje Bogu. Takvo otvaranje u kojem prepuštam Božjem Duhu da me vodi. Moramo vježbati strpljivost i slušanje kako bismo doživjeli susret s Njim, a to je moguće jedino ako uistinu želimo sresti Boga. Smirenost se postiže usredotočenošću na bitno, na ljubav Boga koji nam daje mir, hrani dušu. Takva molitva ne zahtijeva povlačenje iz svijeta, već dopustiti svojoj duši da »diše«. Krist želi da postanemo takvi molitelji koji ne traže od Boga uslišanje molitve, već se pouzdaju u njega, nude mu svoju dušu, a Bog postaje taj koji govori. Molitva, dakle, postaje šutnja.

Bog, toliko velik i svemoguć, kao da zahtijeva tišinu, šutnju. Potrebno je smiriti se, sabrati se

za Boga. Moramo biti oslobođeni ukočenosti, prihvatiti da je On u našoj unutrašnjosti - Bog živi u nama!

Evo, mogu pokušati i prvo moliti za smirenje, za Tišinu koja želi nešto reći. Stajati, zaustaviti se u srcu, čekati i slušati. Stvoriti u svojoj nutрини тишину, ne govoriti, ne gomilati riječi već biti pozorna pred Bogom. On sigurno govori jer je njegovo biće ljubav, a ljubav uvijek želi nešto reći. Možda nam se čini da Božja riječ ne dolazi, možda je to snaga. Možda je dovoljna Božja tišina ako je moja vjera živa. Puštam da Krist moli u meni, svjesna da je u mojoj duši nazočan živi Bog koji me voli. Predajem mu svoje misli, svoju volju i osjećaje!

Piše: Marko Iličić

Milosna je prisutnost Tvoja, Gospodine!

Velik si, Gospodine, u svim djelima svojim i neizmerna je ljubav tvoja kojom nas krijepiš i koju nam daruješ svakog jutra, tijekom cijeloga dana i u vrijeme našeg poćinka. Ti si neprestano prisutan, Ti gledaš me, pratiš u mojim usponima i padovima, u radostima i bolima.

Uvijek si tu. I u najvećoj boli, Gospodine, oćituješ mi svoju ljubav, daješ mi svijetlo na kraju tunela da ne padnem u tmini grijeha, u ništavilu života i gorćini suvremenog svijeta, okružen onima koji te nisu upoznali, osjetili tvoju oćinsku ljubav, neizmjernu dobrotu i koji ne znaju što znaći oprostiti, što znaći ljubiti svoga blišnjega, podrediti svoj život na dobrobit onih kojima je potrebna pomoć, koji su u ovoj trulosti i ogorćenosti svijeta osjetili nepravdu, koji se ne mogu braniti, koji nemaju nikakva prava na miran, ljubavlju i srećom ispunjen život. Materijalno i duhovno opustošeni, a pogotovo oni duhovno opustošeni Isuse, i takvi su pod Tvojim okriljem i pokušavaš ih izvesti na pravi put, baš kao što si svojim učenicima, i oni koji su te pratili, rekao: »Ja sam Put, Istina i Život.« Sretan je onaj, Gospodine, koji je to spoznao, koji je uvidio tvoju neizmjernu dobrotu i ljubav i koji ti je predao život i sve ono što posjeduje, bilo to materijalno ili duhovno.

Svojom smrću na križu darovao si nam vjećni život. O, kolika je bila tvoja ljubav Gospodine, kad si se podvrgao ruglu da bi spasio sve koji su vjerovali u Tebe, ali i one koji su Te progonili i željeli tvoju smrt! Svojim slavnim Uskrsnućem dao si nam nov život, život bez grijeha, pun dobrote i ljubavi, o kojoj si i sam govorio, te svojom smrću na križu usavršio u potpunosti predanosti za nas, slabe, grešne ljude.

Lutanje. Vodi li ono ikamo?
Na sve četiri strane svijeta i na sva moguća mjesta.
U beskraj i, istovremeno, nigdje.
Ono predstavlja samo bijeg.
Iz sjene u sjenu,
iz udaljenosti u blizinu, i obratno.
Dopušta pretakanje iz jednog oblika u drugi,
nikad ne zadržava svoju stalnu formu.
Potiče fluidnost dimenzija, a ne mari za prostor i vrijeme.
Ugošćuje mnoštvo lica, osim jednog: onog svog.
Reflektira mnoge boje, osim jedne: one stvarne.
Pripovijeda bezbroj priča, preskače samo jednu: onu istinitu.
Navodno traga za srećom,
ali je uvijek za petama tuži.
I... ono što čovjeka navodi k tome...
Sudbina, narav, razmišljanja, snovi?
Ili ipak osjetljivost srca na one gotovo neprimjetne podražaje
koje je moguće uhvatiti samo krajičkom oka,
nikada u potpunosti.

Marija Mišetić, 3. godina

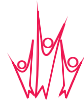
Kutak svakodnevnice

Akademski godina 2009.-2010. - novi studenti

Piše: VALENTINA KADIĆ

PREZIME	IME	ŽUPA	MJESTO	BISKUPIJA
Ahmetović	Vladimir	Kraljica Krunice	Lok	Su
Atelj	Tomislav	Pohod BDM	Vukovina, V. Gorica-Buševec	Zg
Begović	Ivan	sv. Nikola, biskup	Vinkovci	Dj
Bilić	Vedran	Bl. Alojzije Stepinac	Slav. Brod	Dj
Bjelajac	Anja	Krist Kralj	Brodski Varoš	Dj
Bošnjaković	Ana	Pohodjenje BDM	Vrbica	Dj
Cindrić	Helena	Preslavno Srce Marijino	Retkovci, Prkovci	Dj
Cvančić	Vanja	Presveto Trojstvo	Čepin 1	Dj
Čubelić	Marko	sv. Terezija Avilska	Suhopolje	PŽ
Čutura	Krešimir	sv. Nikola Tavelić	Slav. Brod	Dj
Dedoević	Marina	sv. Marija Magdalena	Štivilica, Staro Petrovo Selo	PŽ
Delija	Marija	Rođenje sv. Ivana Krstitelja	Darda	Dj
Dogan	Ilija	Rođenje sv. Ivana Krstitelja	Ivankovo	Dj
Dukmenić	Filip	sv. Petar i Pavao	Marijanci	Dj
Gavran	Antonio	sv. Andrija, apostol	Donji Andrijevc	Dj
Hnatešin	Zlatko	sv. Filip i Jakov, Odvorci	Grgurevići, Jakačina Mala	Dj
Horvat	Valentina	Kristovo Uskrnuće	Čepin 2	Dj
Ivkić	Irena	Svi Sveti	Đakovo 1	Dj
Ivković	Marina	sv. Luka	Osijek	Dj
Jokić	Blaž	sv. Martin, biskup	Privlaka	Dj
Kadić	Valentina	sv. Matej, apostol i evanđ.	Gundinci	Dj
Kelić	Anela	sv. Josip	Vuka, Široko Polje	Dj

PREZIME	IME	ŽUPA	MJESTO	BISKUPIJA
Klasnić	Helena	sv. Andrija	Andrijaševci	Dj
Klisović	Antonela	sv. Katarina	Nijemci	Dj
Klobučar	Marija Margarita	sv. Klara	S. Mikanovci	Dj
Lasić	Marija	Svi Sveti	Đakovo 1	Dj
Milas	Ines	Presveto Trojstvo	Čepin 1	Dj
Mišković	Dino	Bezgrešno Srce Marijino	Slav. Brod	Dj
Papazović	Mia	Gospa Brze Pomoći	Slav. Brod	Dj
Pašalić	Dino	sv. Petar i Pavao	Osijek	Dj
Pavin	Nikolina	Rođenje BDM	Podravska Moslavina	Dj
Perković	Matej	sv. Leopold Bogdan Mandić	Osijek	Dj
Peša	Andrea	sv. Matej	Viškovci	Dj
Petričević	Bernarda	Gospa Brze Pomoći	Slav. Brod	Dj
Prgomet	Anđelka	sv. Leopold Bogdan Mandić	Požega	Pž
Radočaj	Antonio	Kraljica sv. Krunice	Vođinci	Dj
Rajić	Ana	Duh Sveti	Mali Pariz, Sl. Brod	Dj
Rajić	Marko	sv. Rok	Đakovačka Satnica	Dj
Runje	Ana Marija	sv. Josip Radnik	Belišće	Dj
Spajić	Marija	Duh Sveti	Čepin 3	Dj
Stjepanović	Dijana	Duh Sveti	Mali Pariz, Sl. Brod	Dj
Svirać	Ante	Rođenje BDM	Višnjevac	Dj
Šajin	Gabrijela	sv. Ćiril i Metod	Vinkovci	Dj
Šapina	Mateja	Svi Sveti	Đakovo 1	Dj
Škablja	Marijan	Presveto Trojstvo	Selenča	Su
Štivić	Manuela	sv. Marija Magdalena	Bebrina, Stupnički Kuti	Pž
Tokić	Antonio	Snježna Gospa	Selci Đakovački	Dj
Tolić	Ivančica Marija	Uzvišenje Sv. Križa	Ladimirevci	Dj
Tumbas Loketić	Siniša	Isusovo Uskrsnuće	Subotica	Su
Vrhovac	Barbara	sv. Klara	S. Mikanovci	Dj

Kao i prethodnih, tako su se i ove godine na Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu upisali novi studenti. Iz različitih biskupija, mjesta i godina, ali s istim ciljem, njih pedeset upisali su prvu akademsku godinu. Među njima se nalaze deset dragih nam bogoslova, jedna kandidatice, nekoliko umjetnika koji će nam pružiti zadovoljstvo svojim sviranjem, slikanjem, darom pisanja, pjevanjem...

Tako, razgovarajući sa svojim kolegama, saznala sam razloge zašto su upisali baš ovaj fakultet. I evo što su mi rekli:

Ines: »Zato što želim naučiti više o svojoj vjeri i tako potaknuti mlade da krenu pravim putem, kršćanskim putem!«

Ilija: »Prvotni razlog moga upisa je taj što jednoga dana želim postati svećenik, no uz taj razlog postoji još jedan - zanima me filozofija.«

Blaž: »Na studij teologije odlučio sam se nakon dugog razmišljanja o svome životnom pozivu, te nakon razgovora s brojnim svećenicima, što je rezultiralo željom za produ-

bljivanjem vlastite vjere. Posebno me privlači rad s mladima.«

Irena: »Želim dublje upoznati svoju vjeru. Volim rad s djecom i mladima stoga bih nešto svoga znanja prenijela na njih. To je nešto što me ispunja, što me čini cjelovitom.«

Dino: »Razlog upisa na ovaj studij jest duboka želja za nasljedovanjem Krista u kleričkom staležu, isto tako kroz studij želim bolje upoznati vjeru u kojoj sam kršten.«

Razlozi su nam većinom isti, ali ne i očekivanja. Evo što nam kaže Gabrijele: »Na ovaj fakultet sam došla bez očekivanja, jer s njima dolaze i razočarenja. Ne želim unaprijed imati predrasude pa ocjenjivati sve ovo kao dobro ili loše. S vremenom će se pokazati zašto sam baš ovdje gdje jesam, a trenutčno me više zanima filozofski dio.«

Antonio kaže: »Teologijom želim ostvariti misiju koja se temelji na radu s potrebitima, ljudima koji su zalutali na stazi života i ne znaju kako nastaviti dalje.«

Ali najviše od svega sviđa mi se kolegijalnost starijih, koji su nas odmah prihvatili i pomogli nama, 'zbunjenim glavicama'.

Zaziv Duha Svetoga, 5. listopada 2009. Đakovo

Piše: MARINA ŠUVAKOVIĆ

Dana 5. listopada 2009. godine, održano je euharistijsko slavlje zaziva Duha Svetoga povodom početka nove akademske godine 2009./2010., koje je predvodio nadbiskup mons.dr. Marin Srakić, zajedno s pomoćnim biskupom dr. Đurom Hranićem, dekanom KBF-a u Đakovu prof. dr. sc. Perom Aračićem, rektorom Bogoslovnoga sjemeništa, mons.mr. Josipom Bernatović i profesorskim zborom KBF-a. Na početku euharistijskog slavlja nadbiskup je uputio pozdrave svim djelatnicima pri KBF-u u Đakovu i svim studenticama i studentima, posebno

onima koji su na početku svoga teološkog obrazovanja. U homiliji se nadbiskup prisjetio pedesete obljetnice progona poglavara, bogoslova i svećenika našega sjemeništa i bogoslovne škole, ali i naglasio da progone i mučeništvo nisu podnosili samo Petar i Pavao, ili srijemski mučenici, već da je to i sadašnjost kršćana. Nadbiskup je zaključio da bi naš Fakultet trebao posvetiti veću pozornost dijalogu s današnjim svijetom, a da taj dijalog bude u službi Istine, i to istine koja se želi ostvariti iz ljubavi prema Bogu, prema Crkvi i prema svome narodu.

Dan Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu

Dana 6. studenoga 2009. proslavljen je Dan Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu, koji je sastavu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku. Svečanost proslave započela je misom u đakovačkoj katedrali, a predvodio ju je đakovačko-osječki nadbiskup i Veliki kancelar KBF-a u Đakovu, dr. Marin Srakić. Nadbiskup je u homiliji naglasio kako Isus ne hvali ni lijenost ni nerad, nego poziva na snalažljivost i mudrost kao rješenje za izlazak iz teških životnih situacija. Nakon euharistijskoga slavlja proslava je nastavljena u dvorani biskupa Antuna Mandića u Središnjoj nadbiskupijskoj i fakultetskoj knjižnici, gdje su se

pozdravima i govorima studentima i diplomantima obratili dekan prof. dr. sc. Pero Aračić, rektorica osječkog Sveučilišta, prof. dr. sc. Gordana Kralik, dekani katoličkih fakulteta iz Bosne i Hercegovine i Slovenije. Ove godine je diplomiralo 27 studenata, a nagradu za najbolji diplomski rad dobio je Ivan Rajković za diplomski rad iz moralne teologije, izrađen pod mentorskim vodstvom doc. dr. sc. Vladimira Dugalića.

Godišnje nagrade za najbolji uspjeh u studiju i zauzetost u životu i radu KBF-a dodijeljene su Branki Gabrić, studentici druge godine, Mariju Brkiću, studentu treće

godine, Saneli Milišić, studentici četvrtre godine te Tomislavu Lasiću, studentu pete godine.

Posebnu zahvalu i nagradu za dugogodišnji rad na KBF-u u Đakovu dobili su umirovljeni profesori: doc. dr. sc. Antun Čečatka,

mr. sc. Luka Marijanović i prof. dr. Nikola Škalabrin, kojima su u znak zahvalnosti uručeni satovi.

Proslava je završena domjenkom i zajedničkim druženjem za sve goste, diplomante i studente.

PREDSTAVLJANJE ZBORNIKA

U svečanoj Dvorani biskupa Mandića održano je 17. prosinca 2009. predstavljanje Zbornika prigodom 65. obljetnice života dekana KBF-a u Đakovu, prof. dr. sc. Pere Aračića. Zbornik, pod naslovom »Iščekivati i požurivati dolazak Dana Božjega«, sadrži četiri dijela: Obzorja pastoralne teologije, Promišljanje o župnom pastoralu, Pastoral sakramenata pred novim izazovima i Poticaj za pastoralnu teologiju. Zbornik su ukratko predstavili dr. sc. Ivo Džinić, doc. dr. sc. Ivica Raguž i prof. dr. sc. Josip Baloban, a predstavljanje moderirao doc. dr. sc. Vladimir Dugalčić

Dr. sc. Ivo Džinić predstavio je život i rad prof. dr. sc. Aračića te prvi dio Zbornika,

dok je doc. dr. sc. Ivica Raguž predstavio druga dva dijela. Prof. dr. sc. Josip Baloban progovorio je pak o profesorskom radu dr. Aračića i njegovom doprinosu razvoju pastoralne teologije u Hrvatskoj. Gostima i studentima obratio se i predsjednik HAZU-a Milan Moguš, zatim prorektor osječkog Sveučilišta prof. dr. sc. Ivan Samardžić te pomoćni biskup đakovačko-osječki, mons. Đuro Hranić. Na samome kraju prof. Aračić uputio je zahvalne riječi svim prisutnim gostima, za sve godine suradnje na znanstvenom području.

LIKOVNO-UMJETNIČKA SKUPINA

Na našem Fakultetu jedna od novih skupina je likovno-umjetnička, koja daje mogućnost studentima da se umjetnički izražavaju na razne načine. Tako studenti mogu naučiti kako digitalno crtati, praviti origami, raznorazne ukrase i slične radove. Sastanci ove skupine su četvrtkom, s početkom u 15 sati, voditeljica je Adrijana Pavić studentica II. godine.

KNJIŽEVNA GRUPA

U sklopu izvannastavnih aktivnosti, pri Fakultetu je osnovana i književna skupina. Svrha joj je promicanje književnosti, otvaranje novih vidika studentima koji se u slobodno vrijeme bave pisanjem bilo poezije, bilo proze. Na sastancima se pomaže i usmjerava studente koji su se tek počeli baviti poezijom, ali i kritički razmatra kvaliteta rada već iskusnih stihotvoraca. Sastanci se održavaju srijedom u 14 sati.

ČESTITKE

Već tradicionalno, studenti su i ove godine u predblagdanskome vremenu izrađivali čestitke. Prodavale su se na đakovačkome korzu, za pomoć udruzi »Vjera i svjetlo« – »Tratinčica« iz Đakova. Posebnost ove humanitarne akcije je u tome da čestitka nema određenu cijenu, nego se daju dobrotvorni prilozima Udrugu. I mali dar, ako je od srca, uistinu može puno pomoći. Prošle godine skupljeno je 9800 kn,

za pomoć Udruzi. Ovim dobrotvornim radom studenti su pokazali solidarnost s onima kojima je to najpotrebnije, odvojivši vrijeme nakon predavanja za izradu čestitki. Zahvaljujemo se svima koji su na bilo koji način omogućili da se ova humanitarna akcija ostvari, jer u darivanju sebe i svoga vremena osjetili smo pravu radost Božića.

STUDENTSKA MISA

Na inicijativu studenata, i u dogovoru s povjerenikom za studente laike, započele su, uz redovita studentska klanjanja, i studentske mise utorkom u 19.30 sati, u đakovačkoj »maloj crkvi« (Svih svetih). Tako se od 20. listopada, utorkom redovito održavaju mise za sve studente, a predvode ih profesori s KBF-a. Nakon mise je kratko euharistijsko klanjanje.

Prvu misu predvodio je prof. dr. Stjepan Radić, koji je pozvao studente na budnost, na ostvarenje dobrih djela koja će se uz Božju pomoć lakše činiti, a tako i osjetiti radost i lakoću življenja. Pozivamo studente da se u što većem broju odazovu na ove studentske mise i klanjanja, i zahvaljujemo svim profesorima koji su spremno prihvatili predvoditi ova euharistijska slavlja.

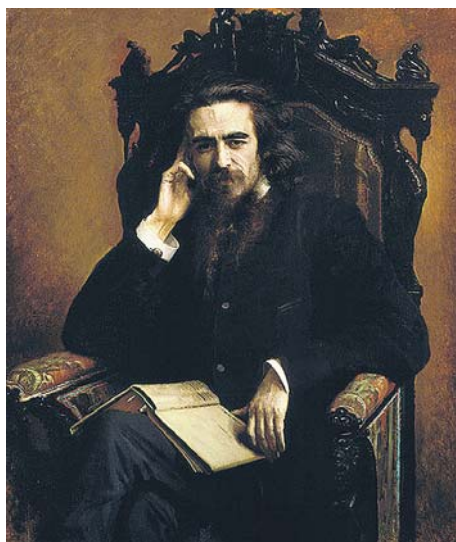
FILOZOFSKI SIMPOZIJ »IZABRANA PITANJA RUSKE RELIGIOZNE FILOZOFIJE«

PIŠE: IRENA BARIĆ

Zahvaljujući dr. Stjepanu Radiću, profesoru na katedri filozofije Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu, neposredno prije početka nove akademske godine, točnije 28. i 29. rujna, u dvorani J.J. Strossmayera održan je dvodnevni znanstveno - filozofski simpozij *Izabrana pitanja ruske religiozne filozofije*.

Svojim su sudjelovanjem na ovom simpoziju, na znanstvenom ali i na duhovnom polju, pridonijeli, kao profesori predavači, riječki nadbiskup prof. dr. sc. Ivan Devčić, prof. dr. sc. Trajče Stojanov iz Skopja, dekan zagrebačkog KBF-a prof. dr. sc. Josip Oslić, doc. dr. sc. Borislav Dadić iz Splita, doc. dr. sc. Iris Tićac iz Zadra, umirovljeni profesor filozofije KBF-a u Đakovu doc. dr. sc. Slavko Platz, mr. sc. Josip Berdica iz Osijeka, dr. Željko Senković iz Osijeka, doc. dr. Ivica Raguž, profesor na KBF-u u Đakovu i prof. dr. Ivan Jurčević iz Osijeka. Predavanja su obrađivala teme o važnosti ruske religiozne filozofije po filozofsku misao općenito, naglašavajući doprinos velikih ali i onih manje poznatih ruskih mislilaca od Vladimira Solovljeva, Nikolaja Bedjajeva, F. M. Dostojevskog do Lava Šestova.

Svrha održavanja simpozija, prema riječima dr. Stjepana Radića, bila je potreba po-

kazati određenu retrospektivu prihvatanja ruske filozofske misli u Hrvatskoj ali isto tako izraziti i poštovanje prema riznici filozofskog stvaralaštva – ruskoj religioznoj filozofiji. Simpozij je bio svojevrsan doprinos stvaranju znanstvene atmosfere na Fakultetu i obogaćivanje misaonosti sudionika simpozija.

Kako bismo barem malo približili ovaj vrlo značajan događaj onima koji nisu imali priliku sudjelovati na simpoziju, osvrnut ćemo se na jedno od predavanja, ono koje

je održala doc. dr. sc. Iris Tićac, pod nazivom *Solovljeva misao u dijalogu s predstavnicima fenomenološkog realizma*. Ne želeći ulaziti u dublju problematiku Solovljeve fenomenološke misli, ona je u izlaganju izdvojila njegovu misao o ljubavi, naglašavajući da je za ruskog filozofa ljubav sve, samo ne sporedna stvar. No u skladu s mišljenjem današnjeg vremena mnogi bi rekli da je ljubav samo kulturološka iluzija ali ako pođemo od Solovljeva, onda ćemo reći da je ljubav htijenje dobra drugome. Svoje djelo *Smisao ljubavi* započeo je kritikom ljubavi kod Schopenhauera, naglašavajući da je ljubav moguća samo prema osobi te, za njega, put k besmrtnosti i vječnosti. Kritizira redukcionizam i svodenje ljubavi samo na puki osjećaj. Ljubav nas prisiljava da drugom priznamo žrtvovanje svoga egoizma. Priznanje, kritizira egoizam, naglašava dostojanstvo osobe, jer ne pravimo razliku između sebe i drugoga. Ljubav je sposobna dati nam pravu sliku čovjeka, on je slika Božja ako spoznajemo drugu osobu u njezinu jedinstvu. Bitno je naglasiti da kod Solovljeva ljubav nije potpuno emotivistička, zahvaljujući racionalnoj spoznaji u svijesti čovjeka jer tako možemo pratiti razliku između individualizma i egoizma. Time smo svjesni istine i dio smo te isti-

ne jer ljubav, shvaćena kao čin, znači činiti istinu ili pak ljubiti. Ljubav čitav naš interes prenosi u drugoga, ona je nadvrijednosni odgovor drugome, transcendentira vlastiti život, u smislu predanja drugome. Očituje se u gledanju drugoga ukoliko ga gledamo u Bogu, *amare in deo*. Ljubavlju ostvarujemo svoje potencije. Istinska zadaća ljubavi jest ovjekovječiti čovjeka, a u suradnji s Bogom ona je u bogočovještvu ujedinjena. U djelu *Platonova životna drama* Solovljev priznaje Platonu da se eros rađa u ljepoti ali ga je Platon ostavio da se rađa samo u mislima, stoga ga i na neki način kritizira. Govoreći o metafizici ljubavi, naglašava da ona ispunjava svoj govor o bogočovještvu. Ističući da je čovjek duhovno biće i da polazi od nutarnjega preko analize svojih čina, Solovljev ističe kako je naše htijenje, htijenje dobra. Htijenjem pravimo razlike između dobrog i zlog, ružnog i lijepog i na taj način dolazimo do apsolutnog principa koji je u Bogu. Oni koji bolje poznaju Solovljev rad, zamijetit će da ga pravoslavlje koje je ispovijedao nije nimalo smetalo u njegovoj otvorenosti prema katolicizmu. U njegovu doživljavanju i razmišljanju prevladavalo je kršćanstvo, koje je postalo glavnim pokretačem njegove egzistencije i stvaralaštva.

DUHOVNA OBNOVA STUDENATA LAIKA (13. - 14. 11. 2009.)

Piše: MARINA ŠUVAKOVIĆ

Duhovna obnova za studente laike KBF-a u Đakovu održala se 13 i 14. studenog 2009. godine, pod vodstvom svećenika zadužena za pastoral mladih Zagrebačke nadbiskupije, mr. sc. Domagoja Matoševića. Velečasni Matošević poveo je sa sobom prijatelja, mr. povijesti Roberta Holjevca, koji je također održao kratko predavanje u vidu svjedočenja. Duhovna obnova bila je podijeljena u dva dana, tijekom kojih smo se imali priliku i neformalno upoznati s velečasnim Matoševićem, Holjevцем, ali i

međusobno. Geslo duhovne obnove bilo je »A, Ti što Ti kažeš tko sam ja?«

1. DAN

Duhovna obnova započela je pozdravom našeg povjerenika za studente laike, dr.sc. Ive Đinića, koji nas je upoznao s voditeljem duhovne obnove i ukratko sa samim programom.

Velečasni Matošević prvi je nagovor započeo time što duhovna obnova NIJE. Ona

nije niz teoloških predavanja, ili neki logor gdje će se čovjek preodgojiti. Na duhovnoj obnovi nije potrebno donijeti neke važne životne odluke, to je vrijeme koje nam je darovano da ga provedemo u izgradnji sebe kao osobe. Već u prvom nagovoru upućeni smo u to da odgovor na pitanje *Tko je Krist za nas*, ne dajemo samo sada, nego tijekom cijeloga života. A tražeći taj odgovor, nadahnjujemo se čitanjem evanđelja. Drugi nagovor započeli smo pjesmom i meditacijom nad slikom. Tu smo razmatrali kako je kraljevstvo Božje sada među nama, kako je to kraljevstvo jedno ispunjenje, mir. Velečasni Matošević uputio nas je na najizvrsniji put kako da nam sada bude bolje, a to je put obraćenja. Bog nas želi u svome Kraljevstvu, i zato nas u Bibliji i poziva na povratak, na put prema pravom cilju. Za dobro obraćenje potrebno je znati čitati znakove vremena, preispitivati svoje odluke i motive svoje vjere. Pravi primjer obraćenja približio nam je tekstom iz Lukina evanđelja, koji govori o Zakeju. Zakej je nakon svoga obraćenja bio toliko ustrajan da je uspio s Bogom naći put, uz sva poniženja i trpljenja.

Treći nagovor započeo je nakon zajedničkoga ručka, kad smo razmatrali tekst o Samarijanki (Iv 4,1). Na njenom primjeru vidjeli smo kako je Isus vratio dostojanstvo ženi, koja je u ono vrijeme bila neobrazovana, nepoželjna u društvu. Samarijanka je pravi primjer prvoga misionara: nakon što je osjetila Kristovu ljubav, postala je njegova učenica. Velečasni Matošević završio je ovo predavanje mislima da je u kršćanstvu najljepše to što Krist daje novi život, i što nikoga ne osuđuje.

Tijekom svete mise u homiliji, naglasio je da biti kršćanin danas, znači svijetu dati

novu kvalitetu i ljudima vratiti dostojanstvo. Nakon mise i zajedničke večere, imali smo priliku za neformalno druženje u prostorijama KBF-a.

2. DAN

Drugi dan započeli smo kratkim filmom i jutarnjom molitvom, nakon koje smo naučili nešto i o kršćanskome pozivu, potrebi širenja nade i velike ustrajnosti u našem kršćanskome životu. U ovom nagovoru razmatrali smo tekst iz Lukina evanđelja o pozivu učenika, koji govori o tome kako nas Bog zove da ga slijedimo, i kako se samo treba odvažiti na taj put. Potrebno je pustiti Isusa u lađu svoga života i samo se uzdati u Njega.

Prije zajedničkoga ručka imali smo priliku čuti svjedočenje mr. sc. Roberta Holjevca, najboljega prijatelja velečasnog Matoševića. On nam je ispričao svoj životni put, i način na koji doživljava Isusa u svim situacijama svoga života. Pozvao nas je na ustrajnost u kršćanskome pozivu, koju smo i mi prepoznali u njegovom životu, jer unatoč tjelesnom nedostatku (sljepoći), on ustraje u molitvi i svjedočenju za Krista.

Zadnji dio duhovne obnove bio je pokornički čin, gdje smo imali priliku za ispovijed, nakon koje je uslijedila i zajednička misa na kojoj nas je velečasni Matošević još jednom pozvao na ustrajnost u molitvi, vjeri i studiju.

Zaključak svih nas bio je da nas je ova duhovna obnova doista usmjerila na pitanje *Tko je Krist za nas*, a i dala snagu da nikada ne izgubimo žar slijediti svoj životni put i poziv.

ZIMSKI ISPITNI ROK

(01. II. – 27. II. 2010.)

Doc. dr. sc. Miljenko ANIČIĆ	
Bioetika, spolni i ženidbeni moral	03. i 17. II. - 9h
Socijalni nauk Crkve, I. i II.	04. i 18. II. - 9h
Posebna moralna teologija, II.	04. i 18. II. - 9h

Prof. dr. sc. Pero ARAČIĆ	
Za sve ispite	12. i 26. II. - 9h

Mr. sc. Josip BERNATOVIĆ	
Razvojna psihologija	03. i 17. II. - 9h
Pastoralna psihologija	03. i 17. II. - 9h

Dr. sc. Ivica ČATIĆ	
Za sve ispite	03., 04., 17. i 18. II. - 9h

Mr. sc. Ivan ČURIĆ	
Za sve ispite	03., 05. i 18. II. - 9h

Mr. sc. Darija DAMJANOVIĆ	
<ul style="list-style-type: none"> Opća crkvena povijest, I.: Stari i srednji vijek Povijest Crkve u Hrvata, I.: Stari i srednji vijek 	09. i 25. II. - 9h
Izborni kolegij	10. i 26. II. - 9h

Doc. dr. sc. Vladimir DUGALIĆ	
Osnovna moralna teologija, I. i II.	10. i 25. II. - 9h
Teološka socijalna etika	10. i 25. II. - 9h
Penitencija	11. i 26. II. - 9h
Izborni kolegij	10. i 25. II. - 9h

Dr. sc. Ivo DŽINIĆ	
Temeljna pitanja pastoralne teologije	03. i 16. II. - 9h
Pastoral župe	
Pastoral sakramenata	
Za izborne	09. i 25. II - 9h

Doc. dr. sc. Grgo GRBEŠIĆ	
Za sve ispite	03. i 26. II. - 9h

Doc. dr. sc. Đuro HRANIĆ	
Za sve ispite	05., 11. i 27. II. - 9h

Mr. sc. Zdenko ILIĆ	
Za sve ispite	02., 09. i 16. II. - 9h

Mr. sc. Antun JAPUNDŽIĆ	
Za sve ispite	Prema naknadnom dogovoru

Prof. dr. sc. Ivan JURČEVIĆ	
Hrvatski crkvenoslavenski jezik i književnost	Prema naknadnom dogovoru

Doc. dr. sc. Sanja LONČAR-VICKOVIĆ	
Sakralno graditeljstvo	10. i 23. II. - 9 h

Mr. sc. Mato MIČAN	
Za sve ispite	04., 05., 25. i 26. II. - 9h

Doc. dr. sc. Ivica PAŽIN	
Za sve ispite	08. i 22. II. - 9h

Mladen MILIĆ, dipl. teol.	
• Uvod u filozofiju: Logika	03. i 17. II. - 9h
• Psihologija	03. i 17. II. - 9h
• Epistemologija	03. i 17. II. - 9h
• Latinski jezik, I. i II.	01. i 15. II. - 9 h
• Izborni kolegij	

Doc. dr. sc. Zvonko PAŽIN	
Teologija liturgije	09., 16. i 23. II. - 9 h
Liturgijska godina	08., 15. i 22. II. - 9 h
Otajstva pristupa kršćanstvu	08., 15. i 22. II. - 9 h
Povijest liturgije	09., 16. i 23. II. - 9 h
Štovanje svetih i časoslov	09., 16. i 23. II. - 9 h
Sakramenti i blagoslovine	09., 16. i 23. II. - 9 h
Skupni rad u pastoralu i katehezi	09., 16. i 23. II. - 9 h
Izborni kolegij	09., 16. i 23. II. - 9 h

Dr. sc. Stjepan RADIĆ	
Povijest filozofije, I.: stari vijek Svi zaostali ispiti	01. i 22. II. - 9 h
Povijest filozofije, IV.: suvremena filozofija Svi zaostali ispiti	02. i 23. II. - 9 h
Za sve ispite	15. i 16. II. - 9 h

Mr. sc. Bože RADOŠ	
Za sve ispite	01. i 16. II. - 9 h

Doc. dr. sc. Ivica RAGUŽ	
• Otajstvo Trojednog Boga, I. i II.	02. i 23. II. - 9 h
• Otajstvo Utjelovljene Riječi, I. i II.	03. i 24. II. - 9 h
• Sakramenti općenito • Zaostali ispiti • Izborni kolegij	04. i 25. II. - 9 h

M^o Vinko SITARIĆ	
Osnove gregorijanskog pjevanja, I. i II.	02., 09. i 24. II. - 9h

Liturgijska glazba, I. i II.	01., 08. i 23. II. - 9h
Svećenička pjevačka služba	01., 08. i 23. II. - 9h

Mr. sc. Šimo ŠOKČEVIĆ	
Povijest filozofije, III.: - humanizma do Hegela	04. i 18. II. - 9h
Svi zaostali ispiti	04. i 18. II. - 9h

Mr. sc. Marko TOMIĆ	
Opći uvod u Sveto pismo	05. i 19. II. - 9h
Uvod i egzegeza NZ, I.: Sinoptici	06. i 20. II. - 9h
Osnove grčkog jezika	04. i 18. II. - 9h
Izborni kolegij	04. i 18. II. - 9h
Svi zaostali ispiti	04. i 18. II. - 9h

Dr. sc. Drago TUKARA	
Uvod u misterij Krista i povijest spasenja	12. i 26. II. - 9 h
Izvorni kolegij	12. i 26. II. - 9 h
Patrologija, I. i II.	11. i 25. II. - 9 h
Sakramenti posebno, I. i II.	13. i 27. II. - 9 h

Prof. dr. sc. Karlo VIŠATICKI	
Za sve ispite	08., 09., 10., 22., 23. i 24. II. - 9h

Mr. sc. Davor VUKOVIĆ	
Za sve ispite	11. i 22. I. - 9 h

Dr. sc. Suzana VULETIĆ	
Za sve ispite	08. i 22. II. - 9h

Mr. sc. Boris VULIĆ	
Objava Crkve Crkva Kristova	15. i 29. III. - 15 h

Prof. dr. sc. Jure ZEČEVIĆ	
Za sve ispite	23. II. - 9 h

ISSN 1846-1336